Sakala

Asutanud C. R. Jakobson 1878

Kolmapäev, 4. september 2013 Nr 171 Viljandi maakonna päevaleht sakala.ajaleht.ee Hind 0,90 €

> **Teo kiirusel asju ajades on RKAS teinud karuteene nii puiatulastele kui iseendale, sest mida kauem hoone jõude seisab, seda rohkem ta laguneb ja väärtust kaotab.**
>
> Sakala juhtkiri

Minihansa ootab vastuseid

Eilseks oli Viljandi Valuoja orgu kavandatava Minihansa teemapargi rajamises lubanud kindlalt kaasa lüüa vaid üks hansalinn.

LK 3

Keskus on peatustest kaugel

Viljandi linnavalitsus plaanib eakatele ja puuetega inimestele mõeldud sotsiaalkeskuse rajada kohta, millest lähimad bussipeatused on umbes poole kilomeetri kaugusel.

LK 5

> **Seda, mida tehti prooviruumides, salvestati ametlike stuudiote helimeestele altkäemaksu makstes või mis jäi lihtsalt arhiivilintidele, on ikka meeletult.**
>
> ERKI PRUUL, plaadifirma omanik
>
> LK 7

Pilistvere leerilaagri ründaja astub kohtu ette märtsis

Prokuratuur saatis kohtusse kriminaalasja, milles üht 23-aastast noormeest süüdistatakse mullu suvel Pilistveres leerilaagris olnud Soome noorukite ründamises. Kohus hakkab asja arutama märtsis, eelistung oli esmaspäeval.

Sündmus leidis aset eelmise aasta 12. juuli õhtul Kõo vallas Pilistvere külas, kus leerilaagris puhkasid Soome kodanikud. Süüdistuse kohaselt olid kolm noorukit õhtul jalutamas, kui neile tuli vastu alkoholijoobes mees ning hakkas tüli norima. Mingil hetkel haaras riiukukk 17-aastase tüdruku käest kinni, võttis põuest relvataolise eseme ning vehkis sellega.

Samuti süüdistatakse noormeest selles, et ta lõi jalaga mitmel korral üht noorukit tekitades talle füüsilist valu. Pärast seda läksid noorukid laagrisse tagasi ning kohale kutsuti politseipatrull.

Politseinikel ei õnnestunud samal päeval kuriteo toimepanemises kahtlustatavat isikut kinni pidada. Kirjelduse järgi said korrakaitsjad ründaja küll kätte ja panid ta patrullautossegi, kuid siis alustasid kahtlusaluse vennad auto juures rüselust, mille käigus ründaja põgenes. Kuus päeva hiljem läks mees ise politseisse.

Ametlikult süüdistatakse kohtualust avaliku korra raskes rikkumises. Sama paragrahvi alusel on kohus teda juba ühe korra varem karistanud. (Sakala)

Krutsifiks paelub uurijaid

RARITEET

Kolga-Jaani kirikus saavad nüüd kõik huvilised imetleda ainulaadset seitsme sajandi vanust krutsifiksi. Puust nikerdatud ristilöödud Jeesuse tee Kolga-Jaani jääbki ilmselt saladuseks. Kaks viimast aastat Kanuti ennistustöökoja meistrite kätes olnud krutsifiks viibis ka Ida-Tallinna keskhaigla radioloogiaosakonnas ning osa uuringuid tehti Itaalias Milanos. Tartu ülikooli doktorandi Krista Andresoni sõnul pole Lõuna-Eesti, aga ka kogu Läti kirikutes alles mitte ühtegi keskaegset sisustuseset.

LK 4

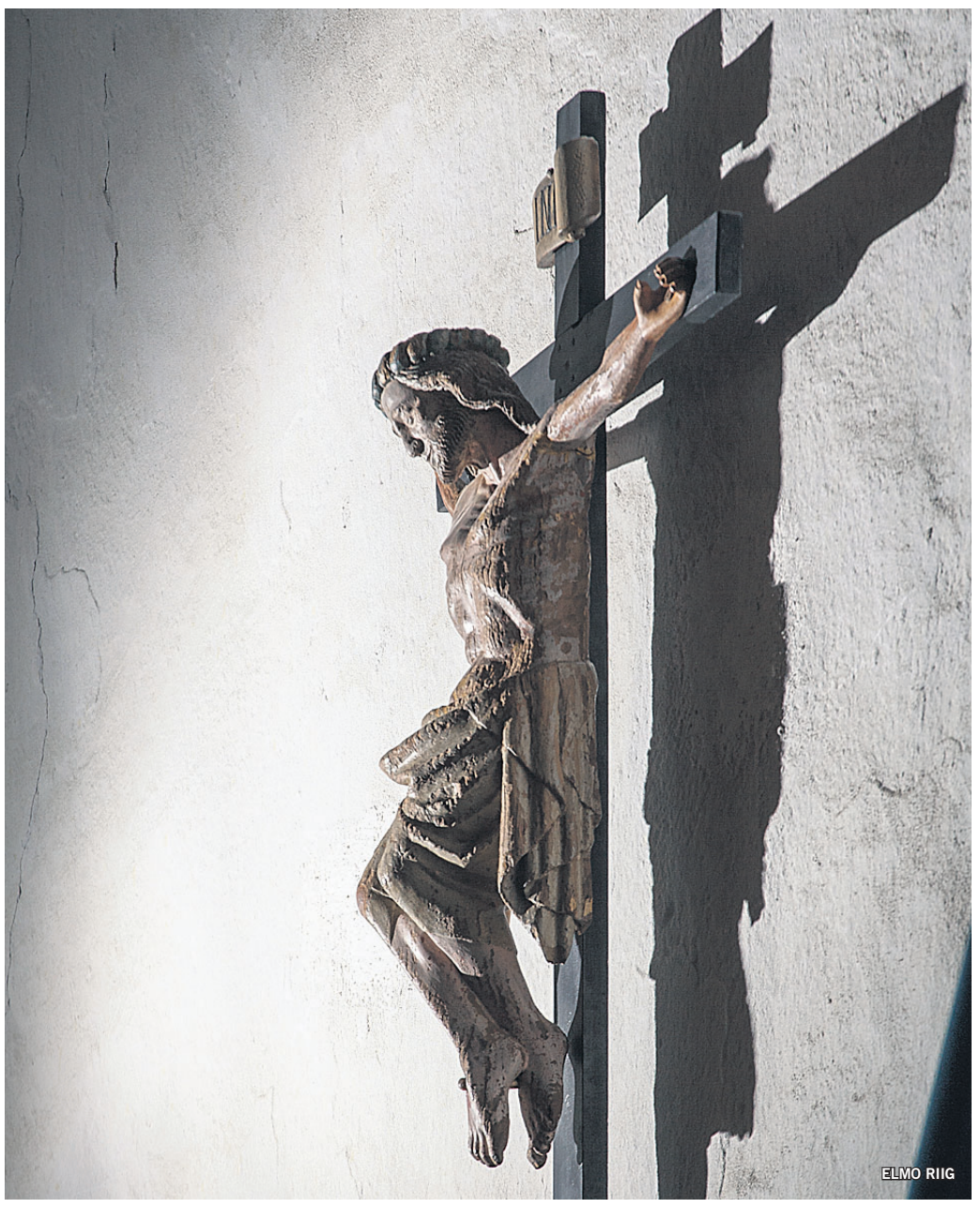

ELMO RIIG

Kuigi varasemas kirjanduses on Kolga-Jaani krutsifiksi materjalina nimetatud tammepuud, on värske uuringu kohaselt tõenäoliselt XIV sajandi teisel veerandil valminud kuju nikerdatud siiski pärnapuidust.

MATTI BÜROOTEHNIKA
ARVUTITE REMONT JA HOOLDUS
Tallinna t 2-a.
Info tel 433 4399.

ILM

20°

Täna on vahelduva pilvisusega ilm. Puhub muutliku suunaga tuul kiirusega 1—4 meetrit sekundis. Sooja on 16—18 kraadi. Päike tõuseb Viljandis kell 6.23 ja loojub kell 20.08.

VILJANDIS

Naised hakkavad tantsima

Täna kell 19 alustab tantsurühm Leola Maie Roosimaa juhendamisel Sakala keskuses uut hooaega.

Pubis saab laulda

Täna kell 23 algab pubis Suur Vend seltskondlik karaokeõhtu.

ISSN 1406-4014

ARVAMUS
Peatoimetaja HANS VÄRE, arvamustoimetaja KARL-EDUARD SALUMÄE

JUHTKIRI

Halb peremees, halb eeskuju

Riik ei tohiks lubada oma majadel aastaid tühjana seista ja kinnistuid sootuks hooletusse jätta. Paraku on ta Puiatu näite põhjal tõestanud, et oskab ka väga halb peremees olla.

Juba neli aastat on endise erikooli hoonekompleks selles külas tühjana seisnud, Riigi Kinnisvara aktsiaselts (RKAS), kelle hallata uksed sulgenud õppeasutuse majad on, valmistab aga alles müügikuulutust ette ega saa sellega ühele poole enne järgmist aastat.

Selline ajakulu on ilmselgelt ebanormaalne, olgugi et kompleksi vee- ja kanalisatsioonisüsteem on seotud naabruses paiknevate elamute omaga ning eeldas seetõttu lisatöö tegemist. Hea tahtmise korral saanuks kõige sellega ühele poole kuude, aga mitte aastatega.

Teo kiirusel asju ajades on RKAS teinud karuteene nii puiatulastele kui iseendale, sest mida kauem hoone jõude seisab, seda rohkem see laguneb ja väärtust kaotab.

Teo kiirusel asju ajades on RKAS teinud karuteene nii puiatulastele, kes peavad kasutu kolossi naabrust taluma, aga ka riigile ehk iseendale, sest mida kauem hoone jõude seisab, seda rohkem see laguneb ja väärtust kaotab. Võib arvata, et kui Puiatu erikooli kompleks läinuks pärast tühjaks tegemist müüki aasta jooksul, olnuks sellele uut omanikku leida märgatavalt lihtsam kui nüüd.

Loodetavasti jätkub riigiasutusel otsustavust, et juhul, kui keegi kõnealuse kinnistu vastu huvi ei ilmuta, hooned maha lammutada. Tondilosse pole vaja.

Sootuks omaette teema on see, et hoonekompleks karjub elementaarsete heakorratööde järele. Nii annab riik äärmiselt halba eeskuju. Piinlikkust lisab tõik, et omavalitsus on püüdnud kinnistu ühe osa hooldamist enda kätte saada, aga seda võimalust talle ei antud.

REPLIIK

Ohh ja Ahh metsateel

ÜLLAR PRIKS

Sakala
433 0044

Istusin eile hilisõhtul terrassil, vaatasin taevast neid vankreid ja värke ning tundsin iga ihukarvaga, et sügis on teel. Ninaga õhku tõmmates oli tunda korraga nii kargust kui noort kõdu. Üritasin meenutada, mis häält teevad öö jooksul jääkatte saanud poriloigud, kui neid hooletu hiiglase moel ämblikuvõrguks astuda. (Huvitav, kus mu kummikud on?)

Panin sigareti näkku ja ohkasin nagu kunstnik, kes Pegasuse kabjahoopi ootab. Kujutasin ette, kuidas kuskil metsasamblas turritavad juba riisikad, millele paarikaupa on kleepunud männiokkad nagu kuskil aegade hämaruses koolipeol Barry White'i maheda tämbri saatel tantsivad armunud.

Võite ju vaielda, aga minu arust on kogu see magus nukrus täiesti normaalne. Teda tunda on justkui mõista, et elu pole selja tagant mööda lipsanud. Ja kui vanahabe otsustaks, et põrutame nüüd veel ühe suve otsa, oleks see sama jabur kui jalalt jalale keksides pakkuda: «Mis oleks, kui laulaks jälle Eesti vabaks?»

Naftakatastroofidest meid palved ei päästa

KAREL RÜÜTLI

riigikogu keskkonnakomisjoni aseesimees
Sotsiaaldemokraatlik Erakond

KÜLLIKE RÖÖVÄLI (POSTIMEES)

EESTI VETES ON sel sajandil juhtunud mitu tankeriõnnetust. 2000. aastal lekkis Muuga sadamas seisnud tankerilt Alambra merre 250 tonni toornaftat, 2006. aastal uppunud kaubalaevalt Runner4 lekkis omakorda 100 tonni naftasaadusi, oktoobris 2007 leidis väiksemas mahus rannikureostus aset Sõrve poolsaare tipus.

Paljudele meist on mällu sööbinud 2006. aasta talve looderanniku reostus, mis hõlmas tervelt 35 kilomeetrit rannikuriba, kus hukkus umbes 20 000 lindu ja kus vabatahtlike abiga koguti kümme tonni naftasaadusi.

Aegna saare juures Tallinna külje all on viimastel aastatel tankeritega juhtunud kaks õnnetust: 2010. aasta jaanuaris sattus hätta Hongkongi lippu kandev 244-meetrine Pacific Empire ja 2012. aasta oktoobris Bahama lipu all seilav 250-meetrine Kyeema Spirit. Õnneks olid mõlemad tühjad ja pääsesime looduskatastroofist.

Eesti geograafilise eripära tõttu tuleb hädaolukordade tõenäosust Läänemeres hinnata suureks (kord 1—10 aasta jooksul) ning merereostuse tagajärgi raskeks või väga raskeks. Eesti merereostustõrje vastutusala on tohutu: aktiivne laevaliiklus toimub umbes 10 000 ruutkilomeetri suurusel alal, meie tugevalt liigendatud rannajoone kogupikkus on 3794 kilomeetrit ning meil on peaaegu 1500 saart ja laidu.

SOOME LIIKLUSAMET teavitas sel suvel avalikkust, et eelmisel aastal õnnestus tal ära hoida paarkümmend tankeriõnnetust või kaubalaeva karilesõitu, mis oleksid põhjustanud kümnetesse miljonitesse eurodesse ulatuva kahju, rääkimata ranniku ja saarestike keskkonnareostusest. Aasta tagasi võttis üks täislastis tanker Soome ranniku lähistel vale kursi ja oleks sõitnud karile, kui Soome laevaliikluse juht poleks teda tagasi laevateele suunanud.

Laevaõnnetuste ennetamisega tegeldakse Soomes üha enam. Uue teenusena on rakendumas John Nurmineni fondi ja Soome liiklusameti loodud süsteem, mille abil saavad võimud eelnevalt tankerite teekonnaplaani kontrollida ja heaks kiita.

Kõige selle taustal tuleb tõdeda, et Eesti valitsus suhtub võimalikku õlikatastroofi leigusega. Meie riigi valmisolek suurõnnetusi ära hoida või nendega toime tulla on enam kui puudulik.

Valitsus õigustab oma tegematajätmisi rahapuudusega, kuigi transpordi arengukava näeb vajalike summade muretsemiseks ette õlifondi loomist. Niisugune ülesanne on pandud keskkonnaministeeriumile.

Euroopa Liidu keskkonnaõiguse põhimõtetest lähtudes tuleks ka Eestis rakendada niinimetatud saastaja-maksab-printsiipi, mis eeldab riskitekitajate panustamist. Hoolimata korduvatest lubadustest muretseda sel moel lisaraha, on valdav osa reostustõrjevõimekusse tehtud investeeringutest jäänud maksumaksja kanda.

Keskkonnaminister põhjendab ministeeriumi passiivsust sellega, et Eesti ühines 2004. aastal rahvusvahelise naftareostuskahjude hüvitamise fondiga. Fondidest on nii riikidel kui eraisikutel võimalik taotleda hüvitist laevast merre voolanud naftast põhjustatud reostuskahju kompenseerimiseks kuni 634 miljoni euro ulatuses.

LOOMULIKULT ON rahvusvaheline koostöö tähtis ja mööda pääsmatu, aga ministril tasuks teada fakti, et nendest fondidest on võimalik kompensatsiooni saada ainult siis, kui süüdlane on tuvastatud ja tema süü tõendatud. Tihti kaasnevad asjaajamisega kurnavad ja kulukad kohtuvaidlused. Milline on Eesti plaan siis, kui süüdlast ei ole võimalik tuvastada? Kes korvab kahjud kannatanutele neil aastail, mil kestavad kohtuvaidlused?

Ministrite optimismi peaks jahutama teadmine, et küsimus ei ole selles, kas õlireostus toimub, vaid hoopis selles, millal ja kus see aset leiab.

Samuti on põhjust küsida, kui hästi on korraldatud töö meie merepäästekeskuses. Kas seni asetleidnud õnnetused on ikka põhjalikult läbi analüüsitud? Viimase aja õnnetuste valguses tuleks olla murelik, sest vajakajäämisi on nii ennetuses kui merepäästevõi reostustõrjeoperatsioonide koordineerimisel. Ärevust lisab tõsiasi, et me ei suuda piisavalt kiiresti reageerida isegi väikeste alustega juhtuvatele õnnetustele.

TANKERIÕNNETUSI tuleb proovida kõikvõimalike vahenditega ennetada ning seejärel keskenduda reostuse likvideerimise võimele, sest ka kõige suuremast võimekusest pole kasu, kui ollakse kaldale nii lähedal nagu Aegna madalikulesõitude puhul. Seda eriti halva ilma korral.

Ministrite optimismi peaks jahutama teadmine, et küsimus ei ole selles, kas õlireostus toimub, vaid hoopis selles, millal ja kus see aset leiab. Ühepõhjaliste tankerite aja lõppemisega Läänemeres vähenes kindlasti ka reostusrisk. Samas on senised 30 000 — 50 000 tonni kaaluvad alused asendumas kuni 150 000-tonniste tankeritega, mis muudavad õnnetused märksa suuremaks.

Tankeriõnnetuste ennetamine tuleb seega võtta teravama tähelepanu alla ja leida lisavahendeid reostustõrje võimekuse parandamiseks. Nii tõdeti ka juuli lõpul Toompeal asetleidnud ümarlaual, kus poliitikud käsitlesid koos viie ühenduse ning keskkonnaministeeriumi ja majandusministeeriumi esindajatega reostustõrjefondi loomist ja sellega kaasnevaid probleeme.

Kokkuvõttes on ka transiidisektori ettevõtjate pikaajalistes huvides, et nende tegevus ei tooks kaasa looduskatastroofi. Keskkonnaministeerium peaks alustama huvitatutega läbirääkimisi, et leida optimaalne lahendus, mille puhul oleksid kaitstud nii loodus kui selles sektoris tegutsevate firmade huvid.

Paraku on valitsus seni käitunud pigem äraspidiselt. Eelmise aasta lõpul surus võimuliit riigikogus läbi sadamatasude tõusu, mis teeb kahju Eesti konkurentsivõimele ja ettevõtluskeskkonnale, aga ei parandanud küünevõrdki meie võimekust reostusi ennetada või neid tõhusalt likvideerida.

PRÄÄNIK

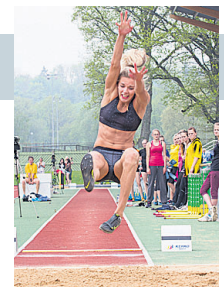

Sakala spordiseltsi liikmed olid Kohilas peetud kergejõustiku finaalvõistlusel edukad.

PIITS

Pühapäeval peksid kaks meest ja naine Viljandis Leola tänaval üht meest ning võtsid temalt ära 30 eurot sularaha.

UUDISED

Toimetaja MARKO SUURMÄGI, 433 0042, sakala@ajaleht.ee

60 000

Sakala ja teiste maakonnalehtede vahel ilmuva ajakirja 60+ leiavad septembris oma postkastist ka hiljuti ilmumise lõpetanud Videviku tellijad. Sellega tõuseb ajakirja tiraaž 60 000 eksemplarini.

Kava kohaselt avatakse 2015. aastal Viljandis rahvusvaheliste hansapäevade ajal Valuoja orus park, kuhu koondatakse originaalist 25 korda väiksemad majad võimalikult paljudest hansalinnadest. GEORGETTE STUDIO

VALUOJA ORG

Hansalinnad ei taha püsikulu oma turjale

RANNAR RABA
rannar.raba@ajaleht.ee

181 hansalinnast, keda Viljandi kutsus osalema Valuoja orgu Minihansa teemapargi rajamises, on tänaseks selge jahsõna öelnud vaid üks.

Linnavalitsuse välissuhete spetsialist Markus Peter Nagel tunnistas, et esialgu pole 2015. aastal valmima pidav hansapark partneritelt kuigivõrd elavat vastukaja saanud. Samas rõhutas ta, et suvepuhkuste hooaeg hakkab alles lõppema ning paljudel tekib esimene võimalus teemat arutada lähinädalatel.

Hamburg ei taha

Viljandi juhid avalikustasid Minihansa plaani ametlikult 15. juunil Herfordis rahvusvahelistel hansapäevadel, kus korraldati spetsiaalselt selle tarvis vastuvõtt. Veidi hiljem läkitati kõigile partnerlinnadele kirjalik üleskutse.

Eilseks oli pöördumisele vastanud 27 linna, neist 16 eitavalt. Äraütlejatest tuntuim on Saksamaa suuruselt teine linn Hamburg. Nageli teada pole niisuguse otsuse taga see, et ühe Ida-Euroopa väikelinna kavad sealseid juhte ei huvita, vaid tõsiasi, et linn sipleb hiiglaslikes võlgades ega tohi seetõttu väljaspool oma piire kulutusi teha.

Selge jaatav vastus on saabunud üksnes Saksi-Anhalti liidumaa pealinnalt Magdeburgilt. Ülejäänud kirjades märgitakse, et algatus on huvitav, ning avaldatakse valmidust teatud tingimustel selle üle edasi aru pidada.

Kui ühe oma tunnushoone vähendatud koopia valmistamine ja kohaletoomine ei näi linnade esindajatele muret valmistavat, siis Viljandi küsitav iga-aastane 200-eurone hooldusraha on neid ettevaatlikuks muutnud. Sestap asub siinne linnavalitsus eeloleva nädala algul arutama, kas Viljandi suudaks siiski pargi oma kukru toel korras hoida või tuleks selle nimel hakata uudistajatelt piletiraha küsima. Samuti peetakse plaani taotleda abi Euroopa Liidu Interregi programmist.

Lõplik hinnang oktoobris

Nagu juba algul kavandatud, tuletab linnavalitsus enne septembri keskpaika hansalinnadele lähenevat vastamistähtaega meelde ning annab lisainfot vahepeal täpsustatud asjaolude kohta. Lõplik hinnang Minihansa teemapargi teostatavusele antakse oktoobri keskel.

«Näeksime teemapargis hea meelega nii paljude linnade hooneid kui võimalik, aga oleme valmis ehitust alustama ka siis, kui kaasa lööb kümme linna. Seejuures on oluline rõhutada, et need, kes esialgu kõrvale jäävad, saavad võimaluse ajapikku juba olemasoleva pargiga liituda. See on miniteemaparkide puhul väga levinud praktika,» selgitas Nagel.

SELGITUS

MARKUS PETER NAGEL, linnavalitsuse välissuhete spetsialist

Üldine vastukaja oli väga positiivne. Eitavate vastuste põhjus on linnade rahalised raskused, mitte aga projekti halb kvaliteet.

Kooliaja alguse liiklus sujub

AIVAR AOTÄHT
aivar.aotaht@ajaleht.ee

Viljandi politseijaoskonna juhi Alvar Pähkli hinnangul kulgeb kooliaja alguse liiklus hästi, kuid harjumist nõuab see osapooltelt ikkagi.

Juba pühapäeva hommikul ehk 1. septembril läksid mundrimehed koolide juurde liikluse üle valvama ning sama tegid tol päeval ka naiskodukaitsjad. Politseinikud jätkavad sel moel veel mitu koolipäeva, reedeni.

Viljandi politseijaoskonna juht Alvar Pähkel ütles, et igal sügisel peavad korravalvurid autojuhtidele ja samuti lastele meelde tuletama, kuidas on ohutu liigelda ning et teineteisega tuleb arvestada.

Samas ei keskendu politsei tema sõnul praegu autojuhtide karistamisele, sest rikkumise vormistamiseks kuluks aega ja siis ei saaks tänava ääres korda pidada. Kuid just praegu on politsei ülesanne end võimalikult nähtavaks teha ning sellega liiklust distsiplineerida.

Suuri eksimusi Pähkli andmeil esimestel septembripäevadel olnud polegi. «Viljandi autojuhid on viisakad ja annavad jalakäijatele teed,» lausus ta. «Ühisgümnaasiumi juures on liiklemine läinud väga lahedalt.»

Küll tõi politseijuht murekohana esile, et paljud vanemad, kes oma lapsi autoga kooli viivad, püüavad peatuda uksele võimalikult lähedal. Nõnda kipuvad autod seal liiklust ummistama.

Pähkli sõnul on politseinikud ka vanematele öelnud, et auto võiks ummikute vältimiseks eemal kinni pidada ning lasta lapsel pisut jala astuda.

Kui palju korravalvureid koolide juures liikluse järele valvamas käib, ei osanud politseijuht täpselt öelda, märkides, et see on päeviti erinev. Lisaks hommikule on Viljandi linna ja maakonna suuremate koolide lähedal kulgev liiklus tähelepanu all õppepäeva lõpus.

Pähkel kinnitas, et politsei teised ülesanded kooli alguse puhul ei kannata ja kui vaja, suunatakse jõud mujale. Nii näiteks polnud esmaspäeva hommikul kella kaheksa ajal mundrimehi märgata kesklinna kooli juures, sest väljakutse tõttu tuli neil kiirustada mujale.

Politseinikud eile hommikul kella kolmveerand kaheksa ajal jälgimas liiklust Jakobsoni kooli juures MARKO SAARM

Auto sõitis teelt välja ja rullus üle katuse

Eile pärastlõunal juhtus Viljandi—Tartu maanteel Nuia mäest mõnisada meetrit Tartu poole liiklusõnnetus. Tartu poolt tulnud hõbedase sõiduauto BMW juht ei saanud sõiduki juhtimisega hakkama ning auto sõitis teelt välja, lõhkudes ette jääva teeviida.

Kui Sakala kohale jõudis, oli vrakk traktoriga juba üle põllu teeserva veetud ning operatiivtöötajad lahkunud. Ühe õnnetuspaigal viibija Helger Raudkivi sõnul oli autos olnud kaks inimest: juht ja kõrvalistuja. Raudkivi ütluse järgi oli tegemist õnneliku õnnetusega. Kuigi sõiduk rullus mitu korda üle katuse, pääsesid autos viibijad vaid kergete põrutustega.

Et sündmuspaigal oli asfalt kuiv, võib arvata, et õnnetuse põhjustas valesti valitud sõidukiirus. Raudkivi andmeil oli juht olnud kaine. (Sakala)

Üle katuse rullunud autos olnud inimesed pääsesid põrutustega. MARKO SAARM

Katlamaja langetas viljandlastele müüdava sooja hinda

Konkurentsiamet langetas pisut piirhinda, mida aktsiaselts Esro võib alates oktoobrist viljandlastele müüdava sooja megavatt-tunni eest küsida. Esro on klientidelt lubatust vähem raha küsinud nii juulis kui augustis.

Konkurentsiamet teatab oma kodulehel, et on kooskõlastanud Esro sooja megavatt-tunni uue piirhinna, mis on senisest neli eurot madalam. Eelmise talve lõpul oli linna katlamaja piirhind 72,02 eurot, oktoobrist on see 68,20 eurot.

Esro enda teatel on lubatust vähem küsitud sooja eest juba juulis ja augustis. Juulis oli hind 68,80 ja augustis 69,60 eurot. Suvel müüdav soojus kulub tavaliselt suurte kortermajade ning ettevõtete vee soojendamiseks.

Maakonna teiste piirkondadega võrreldes on Viljandis üks odavamaid sooja hindu. Madalam on hind vaid Karksi-Nuias, kus megavatttund maksab 65,30 eurot. Samal ajal on näiteks Vana-Võidus sooja megavatt-tunni piirhind 103,90 eurot. (Sakala)

Kristuse figuur, mis on ligi kuuskümmend sentimeetrit kõrge ja viiskümmend sentimeetrit lai, on modelleeritud peenelt. Kuju parema jala põlve kohal tuvastati söestunud kiht, mis on tõenäoliselt tekkinud küünlalt saadud kuumakahjustuse tagajärjel. 2 × ELMO RIIG

HARULDANE LEID

Kolga-Jaani kirikut ehib keskaegne krutsifiks

MARGUS HAAV
margus.haav@ajaleht.ee

Kolga-Jaani kirikus seati üles Kanuti ennistustöökojas renoveeritud ja konserveeritud ainulaadne krutsifiks, mis on tõenäoliselt valmistatud 700 aasta eest.

Tartu ülikooli ajaloo ja arheoloogia instituudi kunstiajaloo osakonna teaduri Krista Andresoni sõnul on XIV sajandi esimesel poolel valminud krutsifiks väikeses Kesk-Eesti kirikus vaieldamatult eriline objekt, mis väärib senisest rohkem tähelepanu ning miks mitte ka põhjalikumat uurimist.

Paari aasta eest algatas muinsuskaitseamet Kolga-Jaani krutsifiksi uurimis- ja konserveerimistööde projekti. Ristilöödukujule tehti tehnoloogilised ja materjaliuuringud ning see käis Ida-Tallinna keskhaigla radioloogiaosakonnas. Puidunäidist uuriti ka Itaalias Milanos.

Tähelepanuväärne mälestis

Krista Andresoni sõnul on keskaegset kunstipärandit Eestis säilinud väga vähe ning sedagi peamiselt hiliskeskajast ehk siis XV sajandi lõpust ja XVI sajandi algusest.

Andreson rääkis, et Saaremaa ja Tallinna kirikute kõrval on keskaegseid kunstiteoseid veel vaid Raplas ja Kadrinas, kus on säilinud elusuurused puust triumfikrutsifiksid. «Ehk pole üleliigne lisada, et Lõuna-Eestis, aga ka kogu Lätimaal ei ole kirikutes alles mitte ühtegi keskaegset sisustusobjekti,» toonitas teadur.

Kolga-Jaani krutsifiks paigutati nüüd altari kõrvale kiriku lõunaseinale. Varem seda avalikult eksponeeritud ei olnud.

«Me teadsime küll kogu aeg, et see on kuskil hoiul,» rääkis kiriku kellamees Hillar Taska. «Ma ei teagi täpselt, kus seda vahepeal hoiti. Välja toodi kuju harva, jõulupühade aegu oli näiteks altari peal. Ega lihtsurelikule vanus ehk midagi ütlegi, aga kui sügavamalt mõtlema hakata, on tegemist uhke ajaloolise asjaga.»

Kolga-Jaani Johannese koguduse juhatuse esimees Urve Siilaberg rääkis, et laiem avalikkus sai krutsifiksist teada siis, kui Krista Andreson sellega tegelema asus. «Ma olen 32 aastat Kolga-Jaanis elanud, aga ka mina ei teadnud, et tegu on sellise haruldusega.»

Õpetaja Peeter Partsi sõnul on kogudus väga tänulik Krista Andresonile, muinsuskaitseinspektor Anne Kivile ja Kanuti ennistuskojale.

«Sellise legendiga asi annab ikka palju juurde,» ütles Parts. «See on kirikule suur au ja peaks huvi pakkuma teelisele, kes kirikusse sisse astub.»

Krutsifiks taaspühitsetakse Kolga-Jaanis pidulikul missal eeloleval pühapäeval, 8. septembril kell 14.

Põhjalik uurimus

Ehkki Kolga-Jaani kivikirik rajati tõenäoliselt XIV sajandi esimesel poolel, ei julgeta väita, kas see krutsifiks kaunistas kirikut juba keskajal. Peetakse tõenäoliseks, et see kuju saabus kirikusse ajavahemikul 1775—1846, sest 1775. aasta 26. veebruaril koostatud põhjalikus kirikuvarade nimekirjas seda veel ei mainita.

Segadust ja kahtlusi, et tegemist võib olla hoopis uusaegse jäljendusega, tekitasid värsked infrapunaspektroskoopia uuringud, mille järgi oleks Kolga-Jaani krutsifiksi puit pärit justkui aastast 1785 pluss-miinus 30 aastat. Spetsialistid aga ei rutta skulptuuri XVIII sajandisse ümber dateerima.

«Ühe dateerimismeetodina katsetati tõepoolest Milano laboratooriumi väljatöötatud infrapunaspektroskoopia meetodit, mis aga tunnustatud Euroopa muuseumides ning ülikoolides töötavate erialaspetsialistide silmis ei ole usaldust leidnud,» kõneles Andreson.

«Kolga-Jaani krutsifiksi aktsepteeritud dateering XIV esimesse poolde põhineb niisiis stiilikriitilisel meetodil ehk visuaalsel võrdlusel teiste samaaegsete teostega ning skulptuurile iseloomulike valmistamisviiside uuringutel,» lisas ta.

Teadur lisas, et stiili, tüübi ja vormi järgi on Kolga-Jaani krutsifiks keskaegne skulptuur, mis haakub XIV sajandi teise veerandi Kölni ja Reinimaa näidetega.

Krista Andresonile endale on keskaegse kirikusisustuse, täpsemalt puuskulptuuride ja altariretaablite uurimisest saanud töö. Ta kirjutab sellest doktoritööd ning annab Tartu ülikoolis loenguid.

«Sellise töö võib põnevaks teha teose vanusega tegelemine, kuid eelkõige on see ikka kompleksne uurimus, kus eakuse kõrval pööratakse tähelepanu ajaloolistele, kunstiloolistele, tehnoloogilistele, aga ka kultuuriloolistele aspektidele laiemalt,» rääkis Andreson.

Koguduse õpetaja Peeter Parts peab legendiga asjadest lugu.

Ruutkood avab videoga artikli digilehes.

Huvitava kokkusattumisena on tema abikaasa pärit Kolga-Jaani kandist ning sealne pühakoda on olnud sajandeid tema suguvõsa kodukirik.

Zonta stipendium läks jagamisele

KRISTA VALDVEE,
Viljandi Zonta klubi sekretär

Viljandi Zonta klubi andis tarkusepäeval, 1. septembril välja traditsioonilise stipendiumi Viljandimaa tublile naisüliõpilasele. 13. korda välja antud toetus läks jagamisele.

Ühekordse 320 euro suuruse stipendiumi pälvisid Greete Orgusaar ja Regiina Bõstrova.

Tallinna tehnikakõrgkooli transpordi ja logistika eriala teise aasta tudeng Greete Orgusaar (pildil) on pärit viielapselisest perest Kolga-Jaanist. Sihtasutuse Perekodu kasvandik Regiina Bõstrova (pildil) õpib kolmandat aastat Tallinna ülikoolis noorsootööd.

«Oleme igal sügisel olnud keerulise valiku ees, sest tütarlapsed on tõesti tublid ning sooviks neid kõiki toetada,» rääkis klubi stipendiumikomisjoni esimees Helle Aunap. «Sel aastal oli otsust teha eriti raske. Kõik neli kandidaati on igati tunnustust väärt. Valik tuli aga teha ning arutelude tulemusena jäi sõelale kaks tütarlast, kelle vahel me lõpuks stipendiumi ka jagasime.»

Stipendium kantakse tütarlaste pangakontole. Tseremoonia leiab aset 19. oktoobril, mil klubi tähistab pärimusmuusika aida väikeses saalis oma tegevuse 20. aastapäeva.

Stipendiumifondi kogumiseks osales Viljandi Zonta klubi heategevusloterii müügilauaga selleaastastel Viljandi hansaöödel, nii on tütarlaste toetamiseks oma osa andnud paljud viljandlased ning linna külalised. Suur tänu neile!

Viljandis alustab eelkooli rühm

1. oktoobril alustab Jakobsoni koolis tööd rühm tuleval aastal Viljandis kooli minevatele kodustele lastele.

Esimene kogunemine on 1. oktoobril kell 14 Jakobsoni koolis ruumis number 165. Lapsi koos vanematega ootab õpetaja Kadri Lõhmus, et kokku leppida eelkooli rühma edasises töökorralduses.

Koolieelikute ettevalmistusrühmas osalemine on tasuline neile lastele, kes käivad lasteaias või kelle elukoht rahvastikuregistri järgi ei ole Viljandis. (Sakala)

LINNU TÄNAV

Sotsiaalkeskus jääb bussipeatustest kaugele

KARL-EDUARD SALUMÄE
karl.salumae@ajaleht.ee

Uut sotsiaalkeskust Linnu tänaval asuvasse majja kavandades on Viljandi linnavalitsus taganenud tingimusest, et keskus peab asuma bussipeatuse lähedal.

Raekoja kõrval paiknevast endisest õhtukooli hoonest jäävad enam-vähem sama kaugele nii Vabaduse platsi äärsed bussipeatused kui Raamatukogu bussipeatus. Kõigist neist on Linnu tänav 4 majja umbes pool kilomeetrit. Vanalinnas paiknevale hoonele ligemale ükski linnaliinibuss ei sõida ja nagu tõdes Viljandi linnapea Loit Kivistik, ei hakka need Linnu tänaval kindlasti ka tulevikus sõitma.

Kas ikka sobib?

Uudis, et linnavalitsus soovib eakatele ja puuetega inimestele vajalikud keskused raekoja kõrvale ühe katuse alla kolida, on toonud Sakala toimetusse kaks kõnet, milles on avaldatud arvamust, et see koht sotsiaalkeskusele ei sobi. Mõlemal juhul on märgitud, et Vabaduse platsi poolt viivad Linnu tänavale kitsad uulitsad, mida mööda liikuda on eriti talvisel ajal vanuritele ja puuetega inimestele keeruline.

Kui linnavalitsus asus tänavu veebruaris sotsiaalmaja teenust pakkuvatele asutustele ühist pinda otsima, seati lisaks bussipeatuse lähedal paiknemisele tingimuseks asukoht kesklinnas. Avaliku konkursi materjalide hulgas oli ka Viljandi kaart, kus oli joonega tähistatud ala, mille sees otsitav pind peaks asuma. Linnu tänav jääb nimetatud piiridest välja, ala idapoolne serv lõppes Lossi tänavaga.

Eelnevast hoolimata ei nõustunud Loit Kivistik väitega, et plaan luua uus sotsiaalkeskus raekoja kõrvale tähendab asukoha mõttes kompromissi tegemist. Joonega tähistatud ala oli tema ütlemist mööda pigem sümboolne ning pealegi ei jää Linnu tänav sellest kaugele.

«Bussipeatustest jääb Linnu tänav näiteks Pika tänavaga võrreldes mõnevõrra kaugemale, aga loodan, et seal hakkab eakatel ja puuetega inimestel muus osas mugavam olema,» lausus linnapea. Pikal tänaval asub praegu Viljandi eakate päevakeskus.

Kivistik lisas, et asi tuleb osalistega läbi rääkida ning konstruktiivset kriitikat võetakse kindlasti arvesse.

Küsimusele, kui tõenäoliseks peab ta seda, et uue sotsiaalkeskuse asukohas veel ringi mõeldakse, vastas linnapea, et ta ei näe põhjust, miks ei peaks praeguse plaaniga edasi minema. Muu hulgas räägib tema sõnul keskuse Linnu tänavale rajamise kasuks tõik, et nii saaks korda raekoja kõrval olev hoone, mis on tröödistus seisukorras.

«Muud rakendust ma praegu sellele majale ei näe,» märkis Kivistik.

Teine variant

Loit Kivistik tõi välja, et kui linnavalitsus kuulutas sotsiaalkeskuse asukoha leidmiseks välja konkursi, olid olukord ja linnavõimu plaanid teised. Nimelt otsiti toona kesklinna piirkonnast vähemalt 1000 ruutmeetri suurust üüripinda, et aga kõik pakkumised kujunesid oodatust palju kulukamaks, otsustati neist loobuda.

Linnavalitsus soovis võitjaks kuulutada odavaima pakkumise teinud ettevõtte Leola Ärikeskus, kes oleks linnalt esimesel kümnel aastal küsinud 12 594 eurot kuus, kuid linnavolikogu polnud sellega päri.

Augustikuuks tegi linnavalitsus analüüsi, et selgitada välja, kui palju läheks maksma omavalitsusele kuuluva Linnu tänav 4 maja keskuse tarbeks kordaseadmine. Ehitusfirma Silindia hinnangul kujuneks 1200-ruutmeetrise hoone remondi hinnaks 960 000 kuni 1,2 miljonit eurot, VMT Ehituse arvates aga 1,2 miljonit eurot. Pakkumised olid linnajuhtide silmis piisavalt head, et ideega edasi minna.

2008. aastal sõlmis linnavalitsus Linnu tänav 4 kinnistu hoonestusõiguse lepingu sihtasutusega Uue Kunsti Muuseum. See kehtis möödunud kolmapäevani, mil linnavolikogu istungil võeti vastu erakorraline eelnõu lepingu lõpetamiseks, sest uue kunsti muuseum polnud täitnud talle pandud kohustusi. Hoonestusõiguse leping nägi ette, et muuseum teeb maja selle aasta suveks korda, kuid töid pole isegi alustatud, sest loodetud eurofondide abiraha ei õnnestunud saada. Uue kunsti muuseumi juht Mark Soosaar on öelnud, et kavatseb otsuse kohtusse kaevata.

Loit Kivistiku sõnul on järgmine samm hoone linna valdusse saada. Ta lisas, et on juristidega nõu pidanud ning nende vestluste põhjal on ta aru saanud, et linnavalitsusel pole kohtukulli ees midagi karta.

Uude sotsiaalkeskusesse peaksid kolima neli sotsiaalasutust: Eha tänav 4 tegutsev Viljandimaa pensionäride ühendus, Posti tänav 20 majas asuv Viljandimaa puuetega inimeste nõukoda, Lääne tänav 2 üüriruumides tegutsev Viljandi pensionäride liit ning Pikal tänaval Inkeri majas töötav Viljandi eakate päevakeskus.

PLAANITAV ASUKOHT

Kui Viljandi linnavalitsus kuulutas veebruari algul välja konkursi, et leida eakate ja puuetega inimeste keskustele ühised ruumid, määratles ta ala, kus keskus peaks asuma (kaardil tähistatud sinise joonega). Praeguseks on ta sellest nõudest taganenud, sest Linnu tänav 4 maja jääb määratletud alast välja. Lähimad bussipeatused on poole kilomeetri kaugusel.

Allikad: linnavalitsus, Sakala

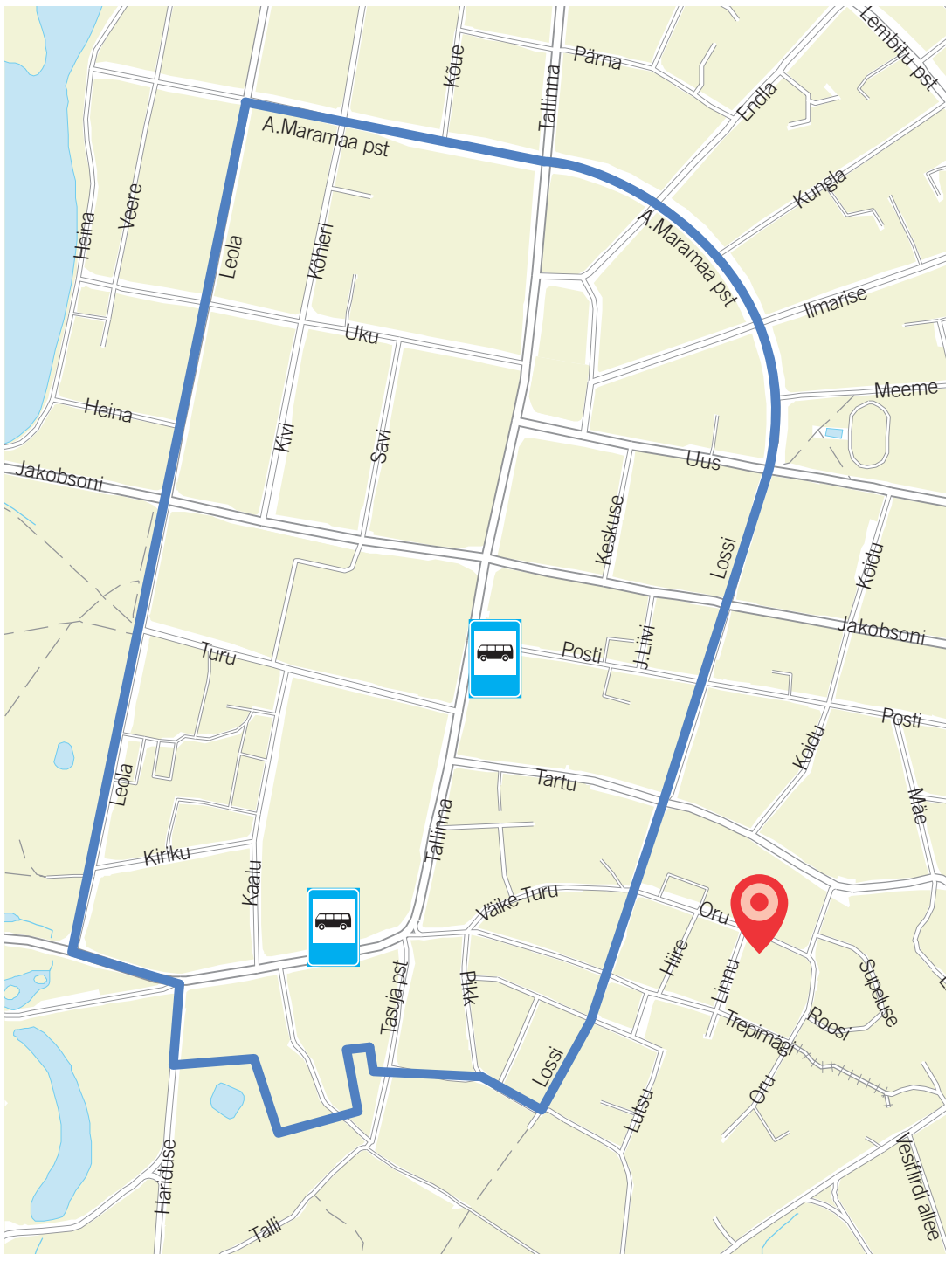

MARKO SAARM

Et Puiatu erikooli peahoone on valvatud, pole pahategijad seda seni eriti rüüstanud. Küll aga on maja ümbrus hooldamata.

Suletud erikool tukub vaguralt maltsa rüpes

RANNAR RABA
rannar.raba@ajaleht.ee

Riik on neli aastat tagasi suletud Puiatu erikooli hoonekompleksi juures käitunud nagu kuri koer heinakuhjal: ise ei taha, aga teistele ka ei anna.

Olgugi et seadusega pahuksisse läinud poisid koliti Puiatust ära juba 2009. aasta suvel, pole nende ümberkasvatamiseks ehitatud majale seniajani uut rakendust leitud. Õigupoolest pole seda otsitudki. Sestap sirutuvad nüüdseks peahoone vundamendi vahelt taeva poole mitme meetri kõrgused noored puud ning varem muru all olnud platsidel lainetab kõrge umbrohi.

«Häbi, häbi ja veel kord häbi!» põrutas Pärsti vallavanem Erich Palm riigi kohta, sest koolimaja ümbruses pole mitu hooaega elementaarsemaidki heakorratöid tehtud. «Nagu Vene armee oleks ära läinud — kõik on täpselt nii, nagu see sinna jäi.»

Vallale ei antud

Eriti tigedaks ajab vallajuhti teadmine, et Riigi Kinnisvara aktsiaselts, kelle hallata erikooli majad pärast asutuse likvideerimist anti, ei soostunud kompleksi tükeldama ja osa sellest munitsipaalomandisse andma. Nii jäi vald võimaluseta kohta ise enam-vähem korras hoida. Seepärast pidavat nüüdseks näiteks staadion, aga ka saunamaja lootusetult raisus olema.

Riigi Kinnisvara kommunikatsioonijuhi Madis Idnurme sõnul pole Puiatut siiski unustatud ning praegu käivad ettevalmistused vara müükipanekuks. Samas on ilmne, et enne järgmist aastat kuulutus siiski kinnisvaraportaalidesse ei ilmu.

«Detailid on tarvis läbi arutada ja määrata potentsiaalsed sihtrühmad, kellele objekti esmajoones pakkuda. Peame olema kindlad, et ümbruskondsete elanike huvid ei saa omanikuvahetuse tõttu kannatada,» selgitas ta.

Kraanid ei jää kuivaks

Erikooli võõrandamise puhul tõi Madis Idnurm kiiret tegutsemist raskendava asjaoluna välja selle, et sealne vee- ja kanalisatsioonisüsteem on seotud naabruses paiknevate elamute omaga ning enne müügi algatamist tuli jõuda veendumuseni, et kohalike inimeste kraanid ei jää tulevikus kuivaks. Nüüdseks ongi süsteem valla vee-ettevõtte käes.

Kolmekorruseline võimlaga koolihoone asub keskustest kaugel ja seepärast on vähe tõenäoline, et leidub jõukas ettevõtja, kes sellele kiiresti uue tulusa otstarbe annab. «Oleme arvestanud, et müük ei saa olema kerge,» lausus Idnurm.

Tema sõnul võib keegi osta maja ka puhtalt selleks, et sinna lammutajad saata ning nende käe läbi saadav materjal killustikuna ehitusfirmadele maha müüa. Seda pidas kõige tõenäolisemaks ja õigemaks ka vallavanem.

Purjus seltskond röövis Valuoja orus meest

Politsei viis arestimajja naise ja kaks meest, keda kahtlustatakse pühapäeva lõuna ajal Valuoja orus ühe mehe röövimises.

Prokuratuuri pressiesindaja Kristina Kostina sõnul olid kahtlustatavad enne teo toimepanemist alkoholi joonud ning röövijate ohvriks langenud 28-aastane mees tundis vähemalt üht ründajat. Sakala andmetel vestles ohver enne röövi oma ründajatega, kes samal ajal turu vastas pargis alkoholi pruukisid.

Kella 13.30 paiku võeti ohvrilt ära 30 eurot, mobiiltelefon ja jakk. Mees sai juhtunu käigus ka viga ning pidi vigastuste fikseerimiseks pöörduma haigla traumapunkti.

Politsei tabas teo toimepanemises kahtlustatava 28-aastase naise, 29-aastase mehe ja 56-aastase mehe. Kaks neist vahistati samal päeval ja üks päev hiljem. Läbiotsimise käigus saadi kätte ka röövitud telefon.

Asjaolude väljaselgitamiseks on alustatud kriminaalmenetlust karistusseadustiku paragrahvi alusel, mis käsitleb röövimist. (Sakala)

OMASTEHOOLDAJAD

Unistus päevakeskusest ja väikesest kaldteest

TIINA SARV
tiina.sarv@ajaleht.ee

Eda Peedu ja Kristi Pagi on kenad ja elurõõmsad naised, kelle igapäevaelu on siiski hoopis teistsugune kui tavalisel pensionäril. Koormus, mida nemad kannavad, käiks üle jõu mõnele nooremale ja tervemalegi.

Nad mõlemad on omastehooldajad, kes on oma raskelt haigete lähedastega seotud ööpäev ringi.

Eda on 42-aastase Beriti ema.

Kui Berit sündis, ei tuvastanud arstid tal mingit tervisehäiret.

«Enne Beriti kaheaastaseks saamist märkasime, et ta tagus pead vastu voodivõret, palavik tõusis äkki kõrgele ja langes kiiresti. Lastearst ütles, et ta ongi selline omapärane: võib-olla tuleb temast baleriin või pianist.»

Hood kordusid ja laps viidi Tartusse.

«Tehti operatsioon. Professor Raudam ütles, et aju oli otsekui pakatanud, kinni surutud, ja koljusisene rõhk kõrge. Sel ajal ei saanud lapse juures haiglas ka olla, Tartus ma ikka olin, aga Viljandis enam ei lubatud. Ta kratsis haava lahti, haavale kasvas liigliha. See oli kõige raskem operatsioon, mis siis teha tuli, kestis kella kaheksast hommikul kuni viieni pärastlõunal. Siis ma kukkusin kokku.»

Neliteist tõsist operatsiooni

Praeguseks on Berit läbi teinud 14 üldnarkoosis lõikust. Ema kõneleb neist kõigist üksikasjalikult, räägib sellest, milliseid häid ja halbu üleelamisi tal oli haiglates. Kõige hullem küsimus, mida ta on kuulnud, kõlas: «Miks te Beritit ära ei anna?»

Osa Beriti liigestest on asendatud proteesidega ja mitte kõik õnnestunult.

«Pärast ühte põlvelõikust Tartus me juba kõndisime, kui tuli kõrge palavik — ta oli saanud stafülokokknakkuse. Valveõde arsti ei kutsunud ja hakkas ise põlve painutama. Järgnes uus operatsioon, sest põlv oli paigast ära,» meenutab ta.

«Berit on väga kannatlik, võiks öelda. Ka doktor Lüdimois ütles ükskord Viljandi haiglas suure visiidi ajal: «Vaadake, siin on mul tore patsient. Kui küsin, kuidas läheb, vastab tema ikka: «Hästi!»»

Varem oli Beriti tervis parem ja ta sai ise paljuga hakkama.

«Ütlesin: «Berit, sa pead enda eest hoolt kandma!»» räägib ema.

Berit lõpetas abikoolis kaheksa klassi. Kui ta suutis iseseisvalt liikuda, lõi kaasa invateatris Karlanda ja käis veel hiljuti Malle Saarelaiu kunstiringis, aga käsi väsis ära ja see tuli pooleli jätta.

«Sügisel proovime jälle,» lausub ema lootusrikkalt.

Ta elab Beritiga Viljandi aedlinnaosas, kus neile kuulub osa väikesest majast ja aiake, mis on kauniks kujundatud.

«Meie saame hakkama. Kui ma veel tööl käisin, tuli ennast kindlustada. Ei saa raisata tühja-tähja peale. Ei ole vaja asju, millega midagi ei tee,» ütleb ta.

Jutt läks teiseks ja silmadesse tuli sära

Palun naisel jutustada, milline on nende päev.

«Hommikut alustame ühise võimlemisega. Siis läheme pesema. Mina pean Beritit pesema, sest tal on käeliiges vahetatud ja ta ei saa ise hakkama. Siis paneb Berit ülemise otsa ise riidesse, mina panen alumise. Siis sööme ja edasi vastavalt ilmale, läheme aeda või sõidame autoga, käime poodides.»

Ema ütleb, et Beritist enam poodi minejat ei ole, aga tal on huvitav autoaknastki inimesi jälgida.

Suvel õnnestus tal panna Berit kaheks ja pooleks nädalaks Pärsti hooldekodusse tegelusringi. «Talle meeldis seal väga, jutt läks teiseks ja silmadesse tuli sära.»

Ta soovib, et oleks koht, kus Berit saaks kas või kord nädalas käia ja teiste omataoliste hulgas olla, see muudaks elukvaliteedi hoopis teiseks.

Küsin Beritilt, kas ta televiisorit vaatab. Hoolega pingutades on võimalik aru saada, mida ta vastab. Talle meeldivad laulusaated, «Eesti mäng» ja «Kuldvillak».

Ema ütleb, et Berit võib vahel üllatada, midagi väga selgelt ja arukalt öelda.

Taastusraviga ei ole neil nagu teistelgi Eesti puudega inimestel eriti vedanud, sest rehabilitatsiooniplaani järgi eraldati raha vaid seitsme vajaliku protseduuri jaoks.

Ta ütleb, et ei tohi millegi üle kurta. «Millist vaeva näevad teised emad, mina saan hakkama. Ja mul on väga abivalmis naabrinaine ning Viiratsis üks hea tuttav, kes on nõus Beritiga olema.»

Kui, jah, oleks vaid koht, kuhu saaks tütre vahetevahel päeval jätta. See oleks suur kergendus mõlemale.

Kui Viljandisse ehitati sotsiaalmaja, lootsid paljud puudega laste vanemad, et sinna tuleb tore elamispaik ka nende lastele.

«Minu käest küsiti, kuidas ma seda näen. Ütlesin, et Berit võiks elada kellegagi kahekesi ühes toas, teha koos süüa ja enda eest hoolitseda. Siis ütles sotsiaaltöötaja, et Beritil on nii ilus kodu — miks ta kodus ei võiks elada? Aga kui mind enam ei ole? Ma tahan, et Beritil oleks kodu ka tulevikus.»

Berit kuulab meie juttu rahulikult pealt, ainult siis, kui kõneks tuleb hooldekodu, raputab otsustavalt pead.

Ema on ta hooldekodu järjekorda pannud ja hoolitsenud ka muul moel oma armsa murelapse tuleviku pärast.

Praegu saab ta hooldajatasu 15 eurot 40 senti kuus. Beriti abivahenditele ja ravimitele kulub umbes 1500 eurot aastas. Tänavu andis Viljandi linn ostutoetuseks 26 eurot.

Eda ütleb, et eluga tuleb edasi minna. Üks päev korraga, üks tund korraga.

Hoolitseb ratastoolis mehe ja voodihaige ema eest

Kristi hoolitseb päevast päeva oma ratastooli jäänud abikaasa ja voodihaige ema eest.

«Mu mees hakkas ühest jalast lonkama ja siis tekkis gangreen. Kümme aastat hiljem amputeeriti jalg nii kõrgelt, et ka proteesi kasutada ei saa. Ta oli siis 62-aastane,» räägib Kristi.

> **Viimasel ajal mees enam õue tahta ei julgegi, istub toas ja mõtleb oma mõtteid.**
> KRISTI PAGI

Sellega mured ei lõppenud.

«Kuus aastat tagasi oli mehel insult, see võttis parema käe. Aga ta teeb endaga tublisti tööd, räägib üksikuid lauseid ja sõnu. Vasaku käega sööb ilusti ratastoolis. Ta on väga tugeva iseloomuga, mõni teine annaks alla. Ma isegi imestan, et ta nii rahulik on,» kiidab naine.

Kristi eakas ema on juba kolm aastat voodihaige.

«Mu kaks nooremat õde surid järjest. Pärast kõige noorema tütre surma sattus ta haiglasse ja enam üles ei tõusnud. Ta oskas ennast varem hoida, rohtusid kasutada, võttis Omega 3. Jalad olid küll haiged, aga ta sai liikuda.»

Kui ema Beriti toast õue aitab, saab too tugiraami abil liikudes aia ilust rõõmu tunda. Berit igatseb teiste seltsi, kuid Viljandis pole puudega inimeste päevakeskust. ELMO RIIG

Kristi ütleb, et mõnikord ta tunneb: tahaks puhata.

«Korra olid nad kaks nädalat Jämejalal hooldushaiglas, siis ma käisin isegi üheksapäevasel bussireisil. See oli tore, ma ei mõelnud üldse millelegi. Ülejäänud päevadega sain teha korteris põhjaliku puhastuse.»

Suur mure oli siis, kui emal tekkis kaksteistsõrmiksoole verejooks.

«Helistasin kiirabi välja. Olen seda palju teinud, seekord tulid nad nii ruttu, et lausa imestasin. Asi on muutunud, nii ilusti käitutakse sinuga. Viidi kohe ära. Nädala pärast, kui tuli uus verejooks, läks ema edasi Tartusse, aga nüüd on kodus tagasi.»

Kristil on väike aiamaa, see on põhiline lõõgastumispaik.

Hommikul ärkab ta kella seitsme paiku, teeb söögid. Emale viib selle voodisse, mees sööb ratastoolis.

Aiamaale Kristi hommikupoolikul tavaliselt minna ei jõua, siis ta koristab ja sätib. «Nemad on harjunud, et mul on kell kaksteist lõuna valmis. Pärast lähen aiamaale. Mõnikord kutsub naabrinaine natukeseks kohvile. Kodus kaob aeg ära. Just tegin suure laari õunamoosi.»

Viie paiku tahab mees veel süüa, aga tagasihoidlikult. Kas jogurtit või midagi muud kerget. Emale annab Kristi süüa kella kuue paiku. «Mees vaatab minu toas telekat, ema vaatab ainult õhtul oma seebikaid. Ema tohutult heegeldab ja tikib voodis. Ta teeb väga ilusaid asju ja on need kõik lähedastele ära kinkinud.»

Hooldekodus ei oleks neil hea olla

Kristi kõige suurem mure on, et mees ei saa üldse välja, kuigi pere elab Vana-Võidu külas kortermaja esimesel korrusel.

«Ma olen käinud maavalitsuse ja valla läbi, aga nemad ütlevad, et pole võimalusi kaldteed teha. Valla kohta ma muidu paha sõna ei ütle, saan sealt emale odavamalt mähkmeid. Ei tea, kui see suur vald tuleb, kas siis enam antaksegi,» on Kristi murelik.

Majas elab noori mehi, kes on liikumisvõimetu naabri mõnikord ratastooliga õue aidanud, aga nemad on päeval tööl ja tuppa saada on raske, kui on vaja näiteks vahepeal tualetti minna. Viimasel ajal mees sellepärast enam eriti välja ei tahagi, istub päevade kaupa toas ja mõtleb oma mõtteid.

Kristi kiidab oma õepoega, kes ehitas WC ja vannitoa ümber, nii et nüüd saab ratastooliga sinna sisse. «Suur pesemine on meil igal reedel, seda mees ootab.»

Kristi ütleb, et tema käest on küsitud, miks ta ei pane ema ja meest hooldekodusse.

«Mul ei ole raha ja kui oleks, siis ka ei paneks. Ma tean, et neil ei ole seal hea olla. Minu ema on hea inimene olnud, hoolitsenud laste eest. Vähestel on nii ilus lapsepõlv olnud. Igal sünnipäeval oli meile keeks küpsetatud ja niipalju küünlaid peal, kuipalju oli sünnipäevalapsel aastaid. Kunas ta neid keekse küpsetas, mina ei tea. Lõhna polnud ka kunagi tunda.»

Kristi nimetab veel häid inimesi. Tema naabrinaine, Tammetalu perenaine tuleb, kui on abi vaja.

Lamaja ja ratastoolis inimese eest hoolitsemine nõuab ka oskusi.

«Viljandi omastehooldajate eestvedaja Maire Pentikäinen on meile praktilisi õppusi korraldanud, ta on väga tubli naine,» on Kristi tänulik.

Ta ütleb, et ta on nutnud muude asjade pärast, aga mitte oma kohustuste pärast. «Õhtul küll tunnen, et olen väsinud, aga hommikul toimetan jälle.»

TEEMAD

Toimetaja MARGUS HAAV, 433 0046, margus.haav@ajaleht.ee

475.

Metsatöll andis laupäeval Valma seikluspargis oma 475. kontserdi. Nüüd ootab ees Põhja-Ameerika ja Kanada tuur.

MUUSIKA

Kuidas kuue kuuga plaadifirmat luua

MARGUS HAAV
margus.haav@ajaleht.ee

Teenekad muusikasõbrad Erki Pruul, Tõnis Kreinin ja Martin Jõela asutasid hiljuti firma Frotee, et anda vinüülplaatidel välja eesti unustatud popmuusika klassikat, mida nad isegi oma kogusse ihaldavad.

Viljandi pärimusmuusika aida avalike suhete juhina töötav Erki Pruul on korraldanud «Jazz Lessonsi» üritusi ning kuulub Kohviradio ja festivali Schilling meeskonda. Tema sõnul on tänapäeval plaadifirmat puhttehniliselt õige lihtne luua — muusika ei saa ju kunagi otsa ja plaaditehaste uksed on kõigile lahti —, tegelikkuses on see aga kõvasti keerulisem.

«Endiselt arvan, et muusikat, mida plaatidele panna, on piisavalt. Raske on see, et pead kompromisse tegema ja teiste maitsega ka arvestama, et mitte kohe pankrotti minna,» räägib Pruul ning täpsustab, et ametlikult on Frotee küll plaadifirma, kuid päriselt julgeb ta seda ettevõtmist nõnda nimetada alles siis, kui kataloogis on vähemalt kümme plaati. «Praegu oleme oma kahe väljaandega alles… osaühing.»

Sõprade ühendus

Erki Pruul rõhutab, et ega sellist asja saa klassikalise äriprojektina ette võtta, ainult mõttekaaslastega. «Melomaanist sõber Tõnis Kreinin on raamatupidamiskalduvustega ning Martin Jõela Ida-Euroopa muusika ja Melodija (Nõukogude Liidu ainuke plaadifirma — toimetus) plaatide kollektsionäär. Aktiivsete muusikatarbijate ja vinüüliostjatena ehmusime isegi vist natuke ära, kui mingite koos jauramiste tulemusena saime aru, et võime ka midagi sellist teha,» kõneleb ta.

Nüüdseks on Frotee kataloogis ansambli Tornaado «Regatt» ning Keerise «Öö ja päev».

Oma ajastu lemmikmuusikat kokku seganud ning diskost, *reggae*'st ja džässrokist mõjutusi saanud Tornaado instrumentaaltsükkel «Regatt», mis on salvestatud 1979. aastal ning mille lugusid kasutati Tallinna olümpiaregati ajal raadios ja televisioonis, jäi plaadil ilmumata. Nüüd andis Frotee selle välja kümnetollisel vinüülplaadil tiraažiga 500 eksemplari.

Keeris oli tegus Pärnu ansambel aastatel 1977—1985. Kui tema omaloomingulise repertuaari paremikku kuuluv «Kontsert» ilmus ka Melodija vinüülil, siis parim lugu «Öö ja päev» oli seni jäänud kättesaamatuks. Nüüd on see olemas seitsmetollisel vinüülsinglil limiteeritud tiraažis 300 eksemplari. Singli teisel poolel on sündipopilik instrumentaal «Kujutlus».

«Tegelikult olidki need reliisid põhjuseks, miks me üldse plaadifirmat tegema hakkasime,» selgitab Pruul. «Eesti Raadio arhiividest väljalekkinud lood olid nii muljetavaldavad, et need tuli laiemale avalikkusele kättesaadavaks teha.»

Nõnda ostetigi Eesti rahvusringhäälingu käest litsentsid ning võeti ühendust kunagiste bändimeestega ja teavitati neid plaanidest.

«See osutus päris keeruliseks, aga tahtsime seda kindlasti teha koostöös artistidega ja nii, et kõik rahule jääksid,» nendib Pruul. «Paljud neist olid muusikuametiga lõpparve teinud ja pehmelt öeldes üllatunud, et keegi nende lugude vastu tänapäeval veel huvi tunneb. Ega Keerise ja Tornaado puhul olnud ju tegemist ka esimese suurusjärgu tähtedega. Bändimeestega tehtud intervjuude põhjal koostasime tekstid, mis läksid plaadiümbristele.»

Maitsekas ja ajastutruu

Edasi tuli leida keegi, kes suhteliselt kesise kvaliteediga algmaterjalist väärika *master*'i teeks. Et aga Eestis ei olnud spetsialisti, kes arhiivist saadud materjali vinüülile panemiseks sobivaks oleks töödelnud, leiti too hoopis Saksamaalt.

Erki Pruul jätkab uute ja huvitavate tundmatute artistide ja plaatide otsinguid. Viljandis tasub luusida uuskasutuskeskuses. 3 × MARKO SAARM

> **Aktiivsete muusikatarbijate ja vinüüliostjatena ehmusime isegi vist natuke ära, kui saime aru, et võime ka midagi sellist teha.**
>
> ERKI PRUUL, plaadifirma Frotee asutaja

«Kuna meie eesmärk oli anda materjal välja võimalikult maitsekas ja ajastukohases pakendis, oli kõvasti suhtlemist ka kujundajatega,» meenutab Erki Pruul. «Ise luusisime mööda taaskasutuskeskusi ning ostsime Tornaado plaadi ümbrise jaoks purjekatega postkaarte ja Tallinna olümpiaregati raamatuid kokku. Viisime ennast teemaga kursi. Sest üks asi on muusika, teine aga see, mis kontekstis see paikneb, mis on lugude ajalooline taust. Tornaado näiteks tegi oma instrumentaaltsükli just olümpiaregati tarbeks.»

Siis jäi veel üle asutada firma ning nagu ütleb Pruul, teha umbes paarkümmend olulist toimingut. «Ja juba koputaski postifirma esindaja uksele ning veeretas pakid tuppa. Ideest tulemuseni läks umbes kuus kuud.»

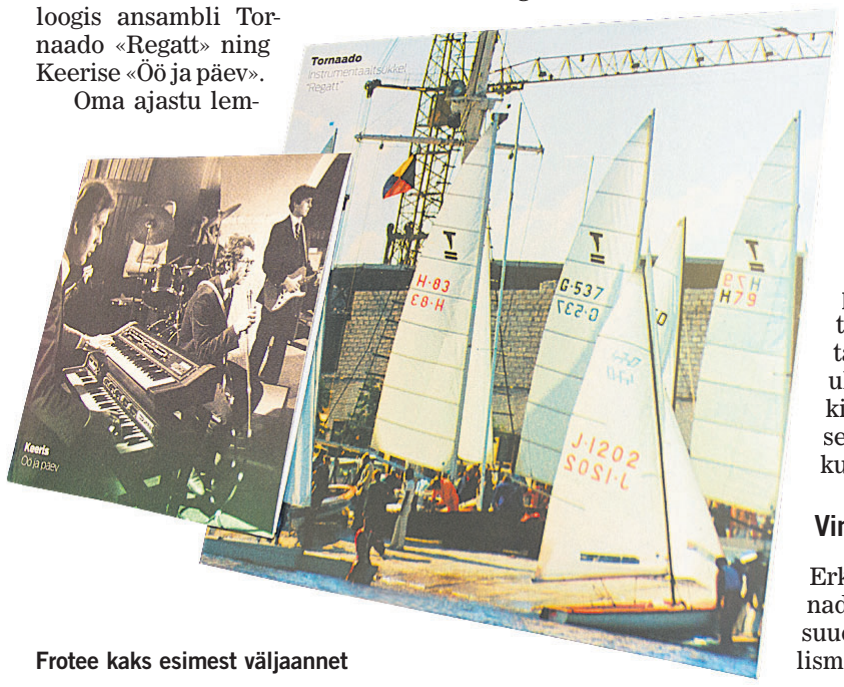

Frotee kaks esimest väljaannet

Vinüüli võlud

Erki Pruuli sõnul lootsid nad juba firmat asutades, et suudavad oma plaate ka välismaal müüa.

«Sihtisime just Tornaado instrumentaalplaadiga välisturgu, aga üllatusena avastasime, et ka Keerise eestikeelne lugu läks välismaal kaubaks, eriti Soomes. Tornaadot on ostetud USA-s, Saksamaal, Inglismaal, Hollandis ja mujal,» kõneleb ta. «Pakun, et umbes pooled plaadid tuleks välismaale müüa, sest räägitagu palju tahes vinüüli tagasitulekust — kakssada vinüülplaati Eestis müüa on ikka väga suur saavutus.»

Üksnes vinüülalbumitel annab Frotee muusikat välja eelkõige sellepärast, et firma asutajatele endile meeldib see helikandja kõige rohkem. «Aga ka sellepärast, et omal ajal, seitsmekümnendate lõpul ja kaheksakümnendatel, kui see muusika salvestatud sai, unistasid tegijad, et see just vinüülile, mitte CD-le või MP3-le jõuaks,» lisab Pruul. «Liiati on praegu, vinüüli uue laine ajal, võimalik see niimoodi ära teha, et ei tule peale maksta. Mine tea, äkki on paari aasta pärast, kui lähevad moodi mingid uued helikandjad, seda juba keerulisem teha.»

Pruul nendib veel, et ärilises mõttes on muusika väljaandmine enamasti niikuinii ebamõistlik. «Seega maksabki siis teha kohe helikandjate kõige luksim versioon. Samas meeldib meile mõelda, et anname välja muusikat, mitte vinüüle. Muusika olgu ikka esikohal ja alles siis helikandja.»

Otsingute lainel

«Miks me üldse niisugust asja teeme? Uudishimust põhiliselt,» mõtiskleb Erki Pruul. «Just sel ajal, kui me esimesi reliise ette valmistasime, lõi laineid ja võitis kogunisti Oscari dokumentaalfilm «Searching for Sugar Man» Sixto Rodriguezest. Kes on näinud, saab aru, mida ma selle uudishimuga silmas pean. Samas on see ikka hobi, täpsemalt öeldes: plaadifirmat asutades oleks nagu oma hobiga uuele tasemele astunud.»

Pärimisele, kui palju eesti muusikat aastatest 1960—1980 pole seni helikandjale jõudnud, vastab Pruul: «Palju-palju. Kõik ju teavad, mis olukord toona valitses: Nõukogude Liidus oli üks plaadifirma, mis kontrollis hoolega, et ainult poliitiliselt korrektne muusika plaadile satuks. Samas on seda, mida tehti prooviruumides, salvestati ametlike stuudiote helimeestele altkäemaksu makstes või mis jäi lihtsalt arhiivilintidele, ikka meeletult.»

Frotee jätkab otsingute lainel. Kuhu ta jõuab — eks seda näita aeg.

Kahe esimese plaadi kättejäämise hirm oli olnud nii suur, et rahmeldamishoos vajusid kõik muud tegevused tagaplaanile. Pruul kinnitab, et nüüd on need uuesti päevakorral ja töö käib. Loodetavasti juba sel aastal pudeneb Frotee märgi alt veel midagi. Aga loomulikult ei räägi firma omanikud praegu lähemalt, mis artistid või lood neil plaanis on. Las see jääb üllatuseks.

Kõrged ja õierohked heleeniumid õitsevad sügisel pikka aega.

Põõsasmaranad õitsevad veel oktoobris, soojal sügisel kauemgi.

Floksi võib ümber istutada isegi siis, kui ta õitseb.

ILUTAIMED

Püsililleepeenar tahab sügisel uuendamist ja laialijagamist

RIINA MARTINSON
riina.martinson@ajaleht.ee

Praegu on just paras aeg ülearuseks osutunud lilletaimed sõpradele laiali jagada ja hoolitseda selle eest, et tuleval aastal kaunistaks aeda veel uhkem püsikupeenar.

Püsililli soovitatakse jagada ja istutada kevadel või augustis-septembris. Otsustamaks, millist lille oleks parem ümber istutada kevadel ja millist sügisel, tasub vaadata õitsemisaega.

«Nende taimedega, mis on õitsemise lõpetanud, võib rahulikult praegu toimetada, aga sügislillede istutamine tasub jätta kevadesse,» soovitas Pärnumaa kutsehariduskeskuse Voltveti koolituskeskuse kutseõpetaja Kaja Hiie.

Mõne lille istutamise aeg on aga juba ümber, näiteks iiriseid ei tohiks enam häirida. «Iirised tuleb ära istutada juulis kohe pärast õitsemist. Praegu ei jõuaks nad enam korralikult juurduda,» seletas Hiie.

Kiirustama peaksid need, kellel on plaanis jagada ja uude kohta istutada päevaliiliaid. Selle taime puhul on tähtis, et suured juured viga ei saaks. Pärast põõsa maast väljakaevamist tuleb need ettevaatlikult lahti harutada ja siis taim laiali istutada.

Pojengi ja astilbega tegutsemiseks jagub veel aega ning isegi floksi võib juba ümber istutada, ehkki sel on alles õied küljes.

«Ma olen õitsevat floksi ümber istutades äraõitsenud õied maha lõiganud, aga noored alles jätnud. Floksi puhul tasub arvestada sellegagi, et igast väiksest juurejupist, mis mulda jääb, kasvab uus taim,» rääkis Hiie, osutades kahele võimsale põõsale. «Kolm aastat tagasi üritasin neid siit ära viia ja nüüd on siin veel suuremad põõsad kui enne.»

Lehed maha

Lopsaka lehestikuga lille ümber istutades tuleks lehed kolmandiku kuni poole võrra tagasi kärpida, sest paratamatult vigastame juurestikku ning muidu ei saa taim vajalikus koguses toitaineid kätte ja lehtedest aurustuks liigselt niiskust. Loomulikult on tarvis lille pärast istutamist rikkalikult kasta.

Kindlasti tasub taim ümber istutada, kui see on tugevalt umbrohtu täis kasvanud. «Kui umbrohtu enam muidu kätte ei saa, oleks õigem taim üles võtta, juured lahti harutada ja taim laiali jagada,» õpetas Kaja Hiie.

Ümberistutamise peaks ette võtma ka sel juhul, kui taim on hakanud viletsalt õitsema. «Kui näete, et lillepõõsas on muidu küll ilus, aga ei õitse nii rikkalikult nagu teised samasugused, tahab ta ümberistutamist,» rääkis Hiie. «Mul endalgi on aias kolm vana ja suurt päevaliiliat, mis tänavu vähem õitsesid. Pean nad üles kaevama, juured lahti harutama ja laiali istutama.»

Taimi välja kaevates ja laiali jagades võib mõne neist rahulikult labidaga osadeks lüüa, mõne juurtega tuleb aga õrnalt ringi käia.

«Kui taim kasvab ühtlase mättana, nagu astilbe, siis ei saagi muud moodi kui labidaga lüües, aga sel viisil ei tohi kindlasti jagada päevaliiliat ja pojengi — nende juured tuleb hoolikalt lahti harutada,» õpetas Hiie.

Pärast ümberistutamist väetama ei pea, piisab kompostmullast. Kui soovite lillepeenrale siiski turgutust anda, tuleb kindlasti valida spetsiaalne sügisväetis.

Kitsas või lai

Mõni aiapidaja istutab lilled jalgraja kõrvale kitsasse peenrasse ja rajab murusse lillesaarekesi, teine eelistab pigem üht suurt peenart.

«See on maitse asi, aga suuremate istutusaladega on lihtsam,» märkis Kaja Hiie. «Kui murus on palju väikseid istutusalasid, on niidukiga tüütu töötada.»

Väga tore oleks peenar rajada mõne suure puu alla, paraku see iga kord ei õnnestu, sest puu on võimsate juurtega, võtab vee ära ja paljud lilled ei ole nõus sellistes tingimustes kasvama.

Kui õunapuu all edeneksid lilled ilusti, siis näiteks suure tamme alla ei tasu peenart teha. Samuti võtaks kask lilledelt toitained ära. Puu alla peenart rajades tuleb arvestada sellegagi, et tüve ümber ei tohi mulda kuhjata.

Vähe on püsililli, mis taluvad lauspäikest. Enamik armastab hommikust ja õhtust päikest ning keskpäeval võiks peenrale pisut varju langeda. Päikese hajutamiseks võib istuda mõne puu või põõsa.

Lillepeenra puhul soovitakse ikka, et see varakevadest hilissügiseni õitseks. Kui kevadisi ning suve lõpul ja sügisel õitsevaid lilli pole keeruline leida, siis juulis kipuvad peenrad igavaks jääma.

Sel juhul soovitab Hiie vaadata liiliate poole: päevaliiliate õitsemise kõrgaeg on juulis ja Aasia liiliadki on tänuväärsed kesksuve kaunistajad. (Olgu öeldud, et just augusti lõpp ja sügis ongi parim aeg liiliate sibulaid istutada — kevadel mulda pandud sibulad kipuvad esialgu vinduma.) Hilissügisel kaunistavad aga aeda pikalt maranad ja heleeniumid, mida on palju sorte.

Varred hoiavad sooja

Mõni aiapidaja lõikab äraõitsenud õisikuvarred ja sügisel kuivama hakkavad lehed kohe maha. Kaja Hiiel on aga juba hulk aega tagasi äraõitsenud päevaliiliatelgi veel õisikuvarred püsti.

«Mina jätan kõik julgelt talveks alles, sest mul on aias tuuline ja muidu puhuks lume minema. Nüüd hoiavad varred ja lehed lume kinni ning juured on soojas,» põhjendas ta. «Kevadel, kui lumi ära sulab, püüan kiiresti kõik vanad osad koristada.»

Kui küsisin vigade kohta, mida inimesed oma lillepeenras tegema kipuvad, nimetas Hiie kohe kaevamist. «Peenraid kaevatakse liiga põõsa ligidalt ja sügavalt. Taimel ei ole aga juured ainult otse all, suurte põõsaste juurestik on päris laiali. Labidaga lõhutakse see ära ning taimed kiduvad ega õitse ilusti,» selgitas Hiie ning rõhutas: «Ei pea kaks korda aastas oma lillepeenart sügavalt läbi kaevama.»

Kaevata tuleks kergelt pinna pealt, aga veelgi parem oleks lihtsalt kõblates mulda kobestada ja umbrohujuured välja noppida.

4 × URMAS LUIK (PÄRNU POSTIMEES)

Kaja Hiie rääkis, et need lillepuhmad, mis on umbrohtu täis kasvanud või viletsamini õitsema hakanud, tasub välja kaevata ja laiali jagada.

24 tundi VABA AEG

Toimetaja KAIE MÖLTER, 433 0041, sakala@ajaleht.ee. Kuulutused tel 433 0062, kuulutused@sakalakirjastus.ee

ÜRITUSED

Naisrühm Leola alustab 35. hooaega täna kell 19 Sakala keskuses. Ootame uusi huvilisi. Tel 5397 7233, Maie Roosimaa. Tallinna tänav 5, Viljandi.

Epilepsiaühingu kokkusaamine on 5. septembril kell 17 Viljandis Posti tänav 20. Teema on sügisene väljasõit.

NÄITUSED

Kondase keskuses näeb Tarah Montbélialtzi aktifotode näitust «Hermann Johanni nägemus», 15. septembrini Anna Wildrose'i kollaaži- ja assamblaažinäitust «Sinine, valge, punane», 22. septembrini Kaarina Staudinger-Loppukaarre maale müstilistest olevustest «Öised olevused» ning 22. septembrini Soomes elava kunstniku Tatjana Bergelti kollaaže «Keele ilu» ja Urve Küttneri «Visioone». Püsiekspositsioonis on Paul Kondase maalilooming Viljandi muuseumi kogust. Pikk tänav 8, Viljandi. Tel 433 3968.

Viljandi raamatukogu lugemissaalis on 28. septembrini Eesti nahakunstnike liidu köitekunstinäitus «Konrad Mägi. Köidetud». Tel 433 8660. Tallinna tänav 11/1.

Abja kultuurimaja Mulgi Ukuvaka ruumes on septembri lõpuni pärandkultuuri aastale pühendatud näitus «Oh aegu ammuseid». Avatud tööpäeviti kella 11—17.

ELMO RIIG

Kondase keskuses näeb Pariisis elava ja töötava Tarah Montbélialtzi aktifotode näitust «Hermann Johanni nägemus».

Viljandi muuseumis on 5. oktoobrini Viljandi huvi- ja kunstikooli õpilaste ühisnäitus «Mustrimängud». Johan Laidoneri plats 10. Tel 433 3316.

NIMEPÄEV

Tänased nimepäevalised on Priidika, Priidla ja Priide.

Ilmus Sakala Kalendri juubelinumber

OLAV RENNO,
raamatusõber

Sakala Kalender hakkas uuesti ilmuma veerandsada aastat tagasi. Tänu mitmekülgselt võimeka Heiki Raudla tegususele on seda tähtraamatut nüüd regulaarselt, igal aastal välja antud. Äsja trükist tulnu on juba kahekümne viies — niisiis on käes väike juubel.

Värske kalender on järjekordselt üsna mahukas, üle 300 leheküle. Selles leiame peale rohkete tähtpäevade, ajaloosündmuste, Eestile oluliste inimeste sünni- ja surmapäevade ning astronoomiliste andmetega rikastatud kalendaariumi veel Viljandimaaga seotud 74 isiku ümmargusi tähtpäevi eeloleval aastal ja ülevaate maakonna mullustest kultuurisündmustest. Mulgimaa pärimusaastale on pühendatud omaette kokkuvõte.

Kalendri põhiosa moodustavad 35 kirjutist siit nurgast ja sealt nurgast. Nende hulgas on põhjalik ülevaade Karksi-Nuia Püha Aleksei kirikust, kogudusest ja selle preestritest. Leidub mälestuskilde, näiteks Jaak Põldma kirjutatud «Jänkid, kasige Peipsi taha!», Jaan Tammsalu tosinast tööaastast Viljandis ja Valeri Luukka kinomeenutusi.

35 aastat ühe ja sama kooli direktorina töötanud Aavo Soopale on Eestigi ulatuses staaži poolest väheseid kõrvale seada. Meenutatakse Viljandi Pedagoogilist Kooli ja Adele Blossmanni Erakooli.

Oma elutee neljandasse veerandsajandisse jõudev teenekas arhitekt Ülo Stöör pajatab mitme Viljandi rajatise saamisloost. Nüüdsest ja endisest majandusest vestlevad Imre Michalsky ja Karl Luht, läbilõike Viljandi aiandusest on meile jätnud Uno Hermann (1922—2005). Tänavu 85-aastaseks saanud, ent ikka mõtteerk president Arnold Rüütel annab ülevaate oma eluteest ja -tööst.

Kaunis pikalt on pajatatud Eesti iluduskuningannade valimistest ja esimese Miss Estonia elukäigust. Muigama panevatki leidub, sealhulgas peatoimetaja pojatütre lapsesuust pudenenud pärlid ning lood vanadest ajalehtedest, näiteks arhitekt Johannes Fuksist ja Vabaduse Risti kavaleridest.

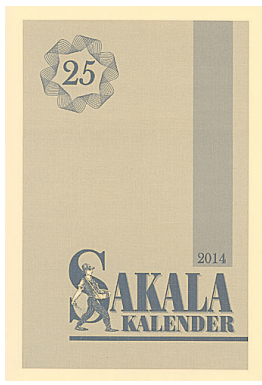

Tavakohaselt on pikemate juttude vahele mahutatud üle saja mõttetera. Palju on ka asjakohaseid illustratsioone, kokku 117, neist pooled isikufotod, peale selle grupipildid ja karikatuurid. Põhiosa fotodest pärineb vanameister Elmo Riigi ja Viljandi muuseumi kogudest, ent neid on Raudla osanud leida ja avaldamiseks paluda ka eraalbumitest.

Omaette sportlik on fakt, et juba aastaid on Sakala Kalender jõudnud raamatulettidele ikka esimesena. Käsikirju ja trükikorrektuuri loevad peale keeletoimetaja küll kõik loomingulise kollektiivi pooltosinat liiget, ent siiski jääb mõni veake tähele panemata. Nendele võiksid lugejadki vihjata, aga ka ise kalendrile mõne Sakalamaaga seotud kirjutise pakkuda aadressil heiki.raudla@gmail.com.

Tihedasti riiulile tuubitult küünib Sakala Kalendrite rodu juba peaaegu 30 sentimeetrini. Veerandsajandiga on kujunenud tõhus materjalikogum Viljandimaa uuema ja vanema ajaloo ja kultuuri kohta, millest huvilised võivad hankida väärt teavet. Ka lihtsalt ajaviitelugemist leidub omajagu.

RISTIKU RISTSÕNA

AMEERIKA KIRJANIK	ROLL	DEMODU-LAATOR	NAISENIMI	TELLUUR	... SELJAS (KÜÜRUS)	HISPAANIA KIRJANIK / POKSIJA OIMETUS	SÜSINIK	... KIVI	LIITIUM	NAISENIMI	ÜLE-, LIIG- / E. KIRJANIK	TEADUS-KESKUS SOOMES	SELJAS	ARSTITEA-DUSE HARU	MAJA-PROUA	ARSTIMINE
KEEMILINE ELEMENT							LOOVALT HAR-RASTAMA / ROOMA-KATOLIKU PREESTER									
TEATUD MAASTUR				INGLISE KIRJANIK / RIIK EUROOPAS					LAULMISEKS SOBIV / ... MINEMA							
JUTUSTAV ILUKIRJANDUS / JALGRATAS (KÕNEK.)								ITAALIA END. RAHA / JÕGI EESTIS					INISEV HÄÄL / SPORDI-VAHEND			
VÄLJAK			SÕRALINE / ...TEENIJA							AASTAAEG / VEGETEE-RIMINE						VÄÄNKAEL
KODUKAU-BAMAJA					SOOME KIRJANIK / MOES						AUTOMARK / ...LOOG (SUGUVÕSA-UURIJA)				MEETER / LA-DIEES	
VALAMU NINA						AUTOMAATI-KASEADE / OSA-VÕTMATU						AMEERIKA KIRJANIK / TÕSINE TÕBI				

AASTA		DNEPRI LISAJÕGI / VÄÄRIS-KIVI							SOOME-UGRILANE / ... TUNGAL				RIBONUK-LEIINHAPE	POOL-PORTSELAN / MÕNI KUU-LUS NAINE	ARAABLAS-TE PEAKATE	PESUPULB-RIMARK	DŽAUL	INFO-AGENTUUR	LIHTSA-MEELNE	HWANG WOO ... (KLOONIJA)	KAHTLE-MINE
VENE K. EESSÕNA				JÕGI EESTIS / SÕDURI MANTEL							EESTI LUULETAJA / OMAMA						VÕIB KA LUUAVAR-REST TULLA / EGIPTUSE PEALINN				
EETIKA KA-TEGOORIA			ASETUS / ISAKITS						TSIVILIST / SURVE								RÕHUMINE / MÕNUS RIIE			
BELGIA HELILOOJA						SERVA PIDI / SANUS PER AQUAM							HOOPIS TEINE LUGU / TOIMING							PIKO- / E. GEOLOO-GIAKESKUS	
LOOMA RASEDUS							TERAV / RAHVUS-VAHELINE								E. KIRJANIK / SAARESTIK						
SPORDI-VARUSTUSE TOOTJA					EKSIMUS / AMPER											SÕÕRI / HAPNIK					
SULUSRIIK								SULETUD ÜHISKON-NAKIHT						SEADUSTIK							

SPORT

Toimetaja MADIS LUIK, 433 0043, madis.luik@ajaleht.ee

1.

Viljandimaa veemotosportlane Paul Zujenkov tuli Inglismaal Nottinghamis peetud juunioride maailmameistrivõistlustel paadiklassis GT-15 esimeseks, võites kõik neli kavas olnud sõitu.

Sakala liikmed said Kohilas häid tulemusi

Laupäeval Kohilas peetud Ergo kergejõustiku finaalvõistlusel olid Viljandimaa Sakala seltsi esindajatest võidukad Kristo Galeta meeste kuulitõukes ja Triin Eerme naiste kaugushüppes. Viljandimaalt sirgunud odaviskaja Risto Mätas parandas isiklikku rekordit, võites võistluse tulemusega 83.48.

Tänavu juunis Viljandimaa naiste kaugushüpperekordit kahe sentimeetri võrra, kuue meetri joone taha nihutanud Triin Eerme võitis Kohilas tulemusega 5.94. Lisaks kaugushüppele tegi ta kaasa veel naiste 100 meetri jooksus, kus aeg 12.94 andis talle kolme osaleja seas teise koha.

Viljandimaa meeste kuulitõukerekordi 19.15 omanik Kristo Galeta oli samuti võidukas. Seekord piirdus ta aga tulemusega 18.00. Tulemusega 16.77 oli teine Raido Kalbach Pärnust.

Põneval odaviskevõistlusel olid kohal nimekad sportlased, nende seas tänavuste maailmameistrivõistluste venelasest pronksmedalimees Dmitri Tarabin ja keenialane Julios Yego. Moskvas peetud maailmameistrivõistlused üheksanda kohaga lõpetanud Risto Mätas püstitas oma isikliku rekordi 83.48, mis annab Eesti kõigi aegade edetabelis talle kolmanda koha.

Pärsti vallast pärit Mätase võidutulemus oli vaid sentimeetri võrra parem kui Tarabini parim sooritus. Keenia odaviskaja lõpetas Kohilas tulemusega 81.74 ning oli sellega kolmas.

Paraku ei lähe Tallinna Audentese spordiklubi esindava Risto Mätase suurepärane isiklik rekord kirja Viljandimaa rekordina.

Kaks samal odaviskevõistlusel kaasa teinud Viljandi kergejõustikuseltsi Sakala esindajat Ahti Peder ja Erki Leppik said oma parimal sooritusel kirja vastavalt 74.21 ja 73.81, mis andsid neile väärikas konkurentsis 10. ja 11. koha. (Sakala)

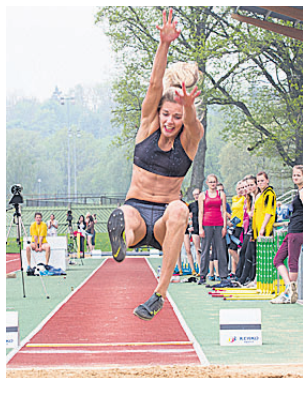

Triin Eerme võitis Kohilas kaugushüppevõistluse tulemusega 5.94. MARKO SAARM

MARJU VEEVO

Freetime Mini MX karikasarja viimane etapp sai teoks Viljandi asemel Karksi-Nuia noorte krossirajal. Võistlusklassi Mini MX Expert kiireima mehe Henri Remma sõnul jäi sõidu keskmiseks kiiruseks umbes 45 kilomeetrit tunnis, aga sirge peal võis tippkiirus küündida 60 kilomeetrini tunnis.

MOTOKROSS

Karksis jagati sarja viimased punktid

SIGRID KOOREP
sigrid.koorep@ajaleht.ee

Laupäeval sõideti Karksi-Nuias motokrossiklubi KLS Extreme noorterajal Freetime Mini MX karikasarja neljas, viimane etapp ning selgusid sarja üheksa võistlusklassi üldvõitjad.

Peakohtunik Mati Pärnasalu sõnul läks etapp väikestest kukkumistest hoolimata hästi, ainult võistlejaid oli vähevõitu. «Tavaliselt on stardis 100—120 sõitjat, aga täna oli neid 71,» tõdes ta.

Üks osalejate nappuse põhjus seisnes Pärnasalu ütlemist mööda selles, et samal päeval oli motokrossivõistlus ka Lätis Cēsises. «Lätlased olid peaaegu kõik seal ja paljud 65-kuubikuliste masinatega sõitvad eestlased samuti. Siin olid need, kel oli võimalik karikasarjas esikolmikusse tulla.»

Tehniline rada väsitas käsi

Head vormi näitas Karksi-Nuias tallinlane Henri Remma, kes oli klassis Mini MX Expert esimene nii kvalifikatsioonis kui mõlemas sõidus.

Mati Pärnasalu oli võistluse algul näinud isegi teoreetilist võimalust, et Remma võtab oma arvestuses üldvõidu, kuigi osales sarju neljast etapist kolmel. Kui aga pärast viimast võistlust punktid kokku loeti, pidi too oma 144 punktiga leppima siiski teise kohaga. Võitis 165 punkti kogunud Claus Oliver Pajur.

Karksi-Nuia noorterajal sõitis Henri Remma esimest korda. «Asja tuli võtta rahulikult ega tohtinud viga teha,» lausus ta.

Üldiselt olid võistlustingimused Tallinna motomehe ütlemist mööda vägevad ning ta kiitis raja omanikku selle eest, et kodutöö on korralikult tehtud ja võistluspaik ilusasti hooldatud.

> **Esimesed kolm ringi sain normaalselt sõita ja siis kadus kolmas käik ära. See on aga just põhikäik, mida kasutan.**
>
> KRISTIINA RABA, motosportlane

«Kurvid on väga hästi paigas, aga mõni koht võiks siiski laiem olla, sest muidu läheb sõit ainult seestpoolt, kuhu tekib sõidusoon, ning teistest on raske mööda minna,» lisas ta.

Et Remma on varem võistelnud ka Karksi-Nuia suurel krossirajal, oskas ta võrrelda, et noorterada on sellest palju tehnilisem. «Jubedalt hakkas kätele ja raskem oli, võrreldes suure rajaga, mis on laugem ja suurtele tsiklitele mõeldud.»

Karikasarja kommentaator pidas laupäeval kavas olnud üheksa võistlusklassi sõitudest eriti põnevaks naisteklassi mõõduvõttu, kus stardis oli kolm ratturit.

Neljandat hooaega võistlev 15-aastane Sürgavere neiu Kristiina Raba nentis, et esimene sõit oli tal päris keerukas, sest mootor jukerdas.

«Esimesed kolm ringi sain normaalselt sõita ja siis kadus kolmas käik ära. See on aga just põhikäik, mida kasutan,» jutustas ta. «Sõitsin seejärel neljandaga. Õnneks tuli kolmas käik järsku tagasi. Vahepeal olin aga rajal just nagu seisnud ja viimaseks jäänud.»

Lõpuks suutis neiu end tagantotsast esimeseks sõita. Sellest tulemusest oli ta oma sõnul isegi üllatunud: ta polnud uskunud, et nii suure vahe tagasi suudab teha.

Rabal õnnestus võita ka teine neljanda etapi sõit ning kogutud 184 punktiga pälvis ta Mini MX naiste klassis karikavõidu.

Konkurentide kohta ütles neiu, et Eesti kuuest naissõitjast, kes karikasarjas osalesid, on neli tasemelt täiesti võrdsed.

Mõnes klassis suur meeste kadu

50 cm³ rataste klassis saavutas üldkokkuvõttes esimese koha Mikk Martin Lõhmus, kes Karksi-Nuia etapil jäi Mikk Kallioni järel teiseks.

Juunioride 50 cm³ rataste arvestuses käis tihe võistlus Richard Paadi ja Robin Kruuse vahel. Kruuse oli parim mõlemas Karksi-Nuias sõidus, kuid kokkuvõttes jäi ta 170 punkti kogunud Paadile kahe punktiga alla.

«Kui muidu on juunioreid stardis 15 ringis, siis seekord oli ainult kümme,» tähendas Mati Pärnasalu.

Kõige suurem meeste kadu oli tema sõnul aga 65 cm³ ratasteklassis. Selles arvestuses võidutses Karksi-Nuias Allar Pent, kes polnud varem karikasarjas kaasa löönud. Võistlusklassi võit läks Kenth Lusenbergile.

Mini MX 35+ klassis, milles osalesid 35-aastased ja vanemad mehed, oli 13 rajale läinu hulgas taas kiireim Marko Lepik, kes oli olnud võidukas ka sarja eelmistel etappidel. 200 võimalikust kogus ta 194 punkti.

Samuti oli kõikidel etappidel võidukas Mini MX noorte klassis kaasa teinud Günther Põllumäe, kes noppis 197 punkti.

Mini MX klassi uustulnukate hulgas oli Karksi-Nuias parim Kauri Raba, kes jäi hooaja kokkuvõttes Anar Allase järel teiseks.

Võistlusklassis Mini MX 800 oli kogu hooaja jooksul parim Karl-Markus Jõeste, kes pälvis võidukarika 195 punktiga.

Mati Pärnasalu nentis, et selles võistlusklassis oli võistlejaid seekord neli ja sõideti poerattaga, mis ei tohtinud maksta rohkem kui 800 eurot. «Kes tahab, võib selle ära osta,» lausus ta.

Sakala.

Tartu t 8, 71020 Viljandi
Üldtelefon 433 0040
Faks 433 4275
Internet: http://sakala.ajaleht.ee/
e-post sakala@ajaleht.ee
Reklaami telefon 433 0063,
faks 433 0080
Kuulutuste faks 433 0066
e-post reklaam@sakalakirjastus.ee,
kuulutused@sakalakirjastus.ee
Klienditeenindaja-sekretär
Marge Ira 433 0040
Peatoimetaja Hans Väre 433 0050
Peatoimetaja asetäitja
Marko Suurmägi 433 0042
Vanemtoimetaja
Rannar Raba 433 0051
Toimetajad
Maarja Möldre 433 0082
Anu Arak 433 0082
Arvamustoimetaja
Karl-Eduard Salumäe 433 0048
Reporterid
Aivar Aotäht (uudised) 433 0085
Margus Haav (kultuur) 433 0046
Sigrid Koorep (uudised) 433 0049
Madis Luik (sport) 433 0043
Sten Mahov (tarbija) 433 0052
Kaie Mölter (uudised) 433 0041
Siim Piirak (uudised) 433 0084
Üllar Priks (uudised) 433 0044
Tiina Sarv (kultuur) 433 0047
Egon Valdaru (uudised) 433 0053
Fotograaf Elmo Riig,
Marko Saarm 433 0057
Korrektorid Kadri Soon,
Ülle Mällmann 433 0056
Kujundusjuht Ain Kivilaan 433 0058
Küljendus Piret Holtsmann,
Katri Henga 433 0055
Reklaamitoimetuse peaspetsialist
Merlin Muts 433 0063
Müügispetsialistid
Airi Janke 433 0060
Monika Schults 433 0064
Kuulutuste ja ajalehe tellimuste vastuvõtu klienditeenindaja
Andra Tetsmann 433 0062
Kujundaja Imbi Padrik 433 0081
Küljendaja-kujundaja
Liina Valt 433 0081
Korrektor Gitta Lilienthal 433 0083
Finantsjuht
Pilvi Sume 447 7099
Raamatupidajad
Kaie Liiv 433 0065,
Meeli Eismann 433 0068

Kuulutuste vastuvõtt tööpäeviti kella 9—17, lõuna kella 13—13.30. Järgmise päeva ajalehte kella 12-ni. Sakala ilmub viis korda nädalas. Väljaandja AS Ühinenud Ajalehed. Juriidiline aadress Gildi t 1, 51007 Tartu. Postiaadress Rüütli t 14, 80010 Pärnu.
Toimetus käsikirju ei tagasta ja võtab endale õiguse neid lühendada. Välisautorite honorarid kantakse üle pangakontole üks kord kuus järgmise kuu 6. kuupäeval.
Kõik ajalehes Sakala avaldatud artiklid ja fotod on autoriõigusega kaitstud teosed, mille reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma AS-i Ühinenud Ajalehed kirjaliku nõusolekuta keelatud.
Trükitud Kroonpressi trükikojas. Tiraaž 8677

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda pressinõukogusse, pn@eall.ee või telefon 646 3363.

Esmaspäeval sündis Viljandis tüdruk.

135 AASTA EEST

Sakala, 2. IX 1878

Omalt maalt. Wiliandi linnast. Wiliandi linna kaupmehed on hilja aja eest tagasi otsuseks teinud ja nõuuks wõtnud, Koplimäe heinamaa peale ühe suure aida üles ehitada, kus kõik kaupmehed oma petroleumi hoiawad, et linna majad selle poolest tulekahjude eest kaitstud oleksiwad. Ait saab 20 sülda pitk ja kiwidest tehtud olema. Tema ehitamine on 2500 rubla eest meistri kätte antud ja pidada jo Septembrikuu lõpetusel walmis saama.

Alati sinuga kaasas ...

Sakala
www.sakala.ajaleht.ee

TÄHE
Baar & Peosaal
Kaks saali, 80 ja 50 kohta.
Posti t 6, tel 433 3155
Võtame vastu tellimusi jõulupidudeks!
Peo- ja peielaudade ettetellimine ning info
tel 501 9674, e-post feldmann@feldmann.ee.

SILVETEKS OÜ
Tel 518 6855, 5343 2882,
e-postiaadress silveteks@hot.ee.
KULLER-KAUBALIIN
VILJANDI-TALLINN-VILJANDI

OSTAME
▪kasvava metsa raieõigust
▪metsakinnistuid
▪metsamaterjali
Aru Metsagrupp OÜ
arumetsagrupp@gmail.com
+372 5649 6605
www.arumets.ee
ARUMETSAGRUPP

80
Kallis vanaisa
ANTS TIKKO!
Tugevat tervist ja õnne juubeli puhul!
Kolm nooremat põlvkonda

KINNISVARA

Müüa 1/2 majast, garaaž, elamumaa. Tel 5553 1124.

Ostan 1-, 2- või 3-toalise keskküttega korteri Viljandis. Tel 5697 7620.

Soovin üürida 3-toal korteri Viljandis. Kiire! Tel 5358 7196.

Üürile anda 1-toal korter. Tel 5624 0120.

SÕIDUKID

Müüa Ford Mondeo 03, hind 2000 €. Tel 5361 5981.

TEENUSED

Kaardid ennustavad. Tel 900 1727, h 1,09 €/min, 24 h.

Kaevan ja puhastan tiike. Erinevad pinnasetööd. Tel 5645 1927.

Kaeve- ja planeerimistööd ekskavaator-laaduriga. Tel 5551 3306.

Liikuva lintsaekaatri teenus (ei vaja elektrit). Täpsem info tel 517 0623, 502 6732 või e-postiga info@muinasmoobel.com.

Metsa väljavedu. Tel 5345 2279.

OÜ Aknapale teeb uste ja akende sise- ja välisviimistlust (põsed, paled). Tel 5800 2190.

OÜ Hansa Meistrimehed teeb üldehitustöid. Tel 5744 4286.

Rentida järelveetav korvtõstuk (12 m). Tel 5667 1137.

Teeme katuse- ja fassaaditöid. Tel 5626 4115.

TÖÖ

AS Textuur vajab katlaoperaatorit. Palun tulla kohapeale või helistada tel 505 1257.

Otsin vannitoa plaatijat. Tel 5676 0730.

Pakun tööd raietöölistele. Tel 5347 8206.

Tohvri Puit OÜ vajab hööveldatud saematerjali järkajat. Info tel 513 4658 või tulla kohapeale Tohvri külla.

Vajame kaminapuude pakkijaid. Tel 5679 7034.

OST

Metsamajandamisega tegelev Darenson OÜ ostab raieõigust teile sobival viisil. Info tel 5351 3876.

GRUNDAR PUIT OÜ
Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.
Tel 510 3681, andrus@grundar.ee
faks 447 0525, Lille 4, Pärnu

Ostan vanu raamatuid, märke, rahasid, fotosid, mööblit jm. Tel 5629 8981.

PÕLLUNDUS

Müüa odava hinnaga mahedalt kasvatatud toidukartulit Jämejala kaupluses. Kogus piiratud. Tel 516 3405.

OÜ MATSI KATUS
Katuste ning vihmavee-süsteemide paigaldus.
Liiteplekkide ja katuse-luukide valmistamine.
Info telefonil 5691 8534.

Müüa heina. Tel 439 8134.

TUTVUS

75-a proua otsib meest. Tel 5650 9357.

MÜÜK

30 cm kuiv kask, lepp võrgus. Tel 5345 2279.

Kartul koju, 0,35 €/kg. Tel 5394 7885.

Kuivad ja märjad küttepuud. Tel 502 9596.

Kuivad kütteklotsid al 20 €/m³, puitbrikett. Vedu. Hulgi soodushinnad. Tel 506 8501.

Tootsi Turvas ostab:
kasvavat ja tee äärde virnastatud võsa
Tel 5646 1882
jaak.raid@tootsiturvas.ee
Tel 526 9639
kaimo.kivikas@tootsiturvas.ee

Kuivad küttepuud, ka väikestes kogustes. Tel 5347 0156.

Kuivad, märjad küttepuud. Lehtpuuklotsid võrgus. Kiire teenindus, täpne kogus. Tel 5782 7770.

Kuivad pliidipuud ja kütteklotsid. Tel 5391 4443.

Kuiv lepp võrgus. Tel 511 1177.

Lõhutud küttepuud. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Müüa lõhutud küttepuid ja kütteklotse 40 l võrkkotis, hind 1,50 €. Tel 5683 0454.

Pakitud kütteklotsid ja kaminapuud. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503.

Pakitud turba- ja puitbrikett, alusel. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Toores lepp 26 €/rm, kuiv lepp 34 €/rm, kuiv saar 36 €/rm. Tel 5301 8317.

Toores lepp 26 €/rm. Tel 5563 8552.

TEATED

9. sept saab Ülikooli Apteegi Viljandi apteegis Tartu t 1 mõõta kolesterooli ja veresuhkrut. Registreerimine tel 521 0439 või kohapeal.

Tantsuklubi Linavästrik võtab vastu lapsi alates 6 eluaastast 5. sept kell 18 Linna Tantsustuudios Kaalu t 9. Tel 528 0730.

Soe sügistuul võttis sul käest...

Teatame kurbusega, et lahkus meie kallis

VALDUR MORUS

17. X 1963 — 29. VIII 2013

Tütar Moonika perega,
poeg Taavi ja Ene.

Ärasaatmine 4. septembril kell 14 Tallinna krematooriumis.

Mälestame

VALDUR MORUST

Avaldame kaastunnet omastele.

Kaarepere ST 1983. a lõpetanud

Lahkunud on kallis ema, vanaema, vanavanaema, õde ja ämm

LIIDIA SOSSI

14. VIII 1923 — 3. IX 2013

Leinavad tütar ja poeg peredega ning õde Vaike.

Ärasaatmine pühapäeval, 8. septembril kell 11 kodust Halliste kalmistule.

Vaikselt kustus hele valgus,
täis sai sinu eluring.

Lahkus kallis isa, vanaisa, vanavanaisa ja äi

VALTER BRJANTSEV

17. III 1924 — 3. IX 2013

Leinavad omaksed.

Ärasaatmine reedel, 6. septembril kell 14 Riia mnt kabelist tuhastamisele.

Avaneb valguse värav,
viib taevasse sätendav sild.
Vikerkaar, helge ja särav,
su hingest saab tähekild.

Kallis Elo, sügav kaastunne kalli isa

ENN PAABI

kaotuse puhul.

Viljandimaa tervist edendavad lasteaiad ja Viljandimaa vigastuste ennetamise töögrupp

---

Soe sügistuul võttis sul käest,
viis sinna, kust tagasi ei tulda.
Nüüd puud langetavad päid,
sügislillede silmad on pisaraid täis.

Avaldame sügavat kaastunnet lähedastele kalli

ENN PAABI

kaotuse puhul.

Tiiu, Malle, Epp, Raivo ja Olev peredega

Sügav kaastunne Aimele ning Elole ja Veigole peredega

ENN PAABI

kaotuse puhul.

Urmas ja Ingrid lastega

Südamlik kaastunne Aime-Marile abikaasa ja lastele isa

ENN PAABI

kaotuse puhul.

Marje ja Sirje

Armas Elo! Südamlik kaastunne kalli isa

ENN PAABI

kaotuse puhul.

Karin

Mälestame kauaaegset kaitseliitlast

ENN PAABI

Avaldame siirast kaastunnet omastele.

Kaitseliidu Sakala malev

Mälestame endist volikogu esimeest

ENN PAABI

Avaldame kaastunnet omastele.

Viiratsi vallavolikogu ja vallavalitsus

Avaldame kaastunnet Elo Paabile isa

ENN PAABI

kaotuse puhul.

Viljandi maavalitsus

Mälestame vaimselt säravat sõpra

ENN PAAPI

Avaldame kaastunnet Aimele ning Elole ja Veigole peredega armsa abikaasa, isa ja vanaisa kaotuse puhul.

Alti ja Sirje

Mälestame

ENN PAAPI

ning avaldame südamlikku kaastunnet omastele.

Viivu ja Ain lastega

Mälestame

ENN PAAPI

ja avaldame kaastunnet Veigole, Elole ja Aimele.

Margus, Ants, Andres ja Kaitho peredega

Mälestame

ENN PAAPI

Südamlik kaastunne Aime-Marile ning Elole ja Veigole peredega.

Maila ja Olev

Südamlik kaastunne Veigole kalli isa

ENN PAABI

kaotuse puhul.

OÜ Silindia

Südamlik kaastunne Üllele perega armsa ema

IVI PIIRI

kaotuse puhul.

Tiiu, Elle, Urve, Elle, Margit ja Enn

Mälestame kallist lapsepõlvesõbrannat ja pinginaabrit

IVI PIIRI

Siiras kaastunne lähedastele.

Elli ja Vello, Maive ja Hillar

Avaldan südamlikku kaastunnet Saimale pojaga

ERNA PÄEVA

kaotuse puhul.

Ester

VIKTORIA KODUKAUP
ANTTILAGA
ÜHES MAJAS
Ilmarise 1, Viljandi
avatud
E–R 9–19
L 9–17

OSTUPÄEVAD 5.–7. SEPTEMBRINI
LAUANÕUD, POTID, PANNID –20%
SÖÖGIRIISTAD –25%
KODUTEHNIKA –10%
Fotod on illustreerivad.

JÄRGMINE
1leht Tasuta nädalaleht
ilmub
16. SEPTEMBRIL

1lehega
jõuab Sinu sõnum
iga viljandlase postkasti!

1leht saadaval ka Karksi-Nuias, Abjas, Suure-Jaanis, Võhmas, Ramsil ja Viiratsis.

loe ja kuuluta...

Reklaamitoimetaja
merlin.muts@ajaleht.ee
Merlin Muts 433 0063

Reklaami müük
Monika Schults 433 0064
Airi Janke 433 0060

Kuulutused
kuulutused.sakala@ajaleht.ee
433 0062

20 aastat Eestis instrumentarium
INSTRUMENTARIUMI
SÜNNIPÄEV!
UUS KOLLEKTSIOON JA KUHJAGA ÜLLATUSI!

OSTES PRILLID,
TEINE PAAR VAID
1€

Igale prilliostjale KINGITUS!
Pakkumine sisaldab optometristi nägemiskontrolli, raamid, ühevaatelised õhendamata kõva pinnata plastikklaasid +4,00...-6,00/cyl 3. Pakkumine kehtib kuni 27.10.2013

Just Sinule sobivad prillid. instrumentarium

VILJANDI, Centrum, tel 435 1163 www.instru.ee

VILJANDI ÜHENDATUD KUTSEKESKKOOL
Viljandi Ühendatud Kutsekeskkool korraldab järgmisi tasulisi koolitusi:

RAAMATUPIDAMISE ALGKURSUS (100 t) 10.09—01.11
AADERDAMINE (PUIDU JÄLJENDUSTEHNIKAD) (8 t) 11. ja 12.09
TÖÖKESKKONNAVOLINIKE JA TÖÖKESKKONNANÕUKOGU LIIKMETE VÄLJAÕPPEKURSUS (24 t) 12.—26.09
GLASUURIMATA AHJUPOTTIDE VIIMISTLEMINE (4 t) 19.09
SÕITJATEVEO JA VEOAUTOJUHI TÄIENDUSKOOLITUSED (35 t) 23.—27.09
TAKSOJUHI AMETIKOOLITUS (33 t) 23.—27.09
LOODUSLIKUD VÄRVID (4 t) 26.09
MS EXCELI ALGKURSUS (24 t) 11.—25.10
INGLISE KEELE INTENSIIVKURSUS ALGAJATELE (A1) (80 t) 30.09—28.11
VENE KEELE ALGKURSUS (A1) (60 t) 01.10—05.12
TÖÖKESKKONNAALANE TÄIENDUSÕPE (8 t) 02. ja 03.10
MARMOREERING (KIVI JÄLJENDUSTEHNIKAD) (8 t) 02. ja 03.10
KIPSORNAMENTIDE VALMISTAMINE (4 t) 10.10
KOHVI- JA TEELAUA EELKATE (4 t) 17.10
TEHNILINE JOONESTAMINE ARVUTIL (2D) (28 t) 22.10—12.11
TABELARVUTUS EDASIJÕUDNUTELE MS EXCEL 2007 BAASIL (24 t) 28.10—13.11
MUINSUSKAITSE JA RESTAUREERIMISE ALUSED (18 t) 04.—13.11
KRÕBEDATE *CROISSANT*'IDE VALMISTAMINE (4 t) 07.11
TEHNILINE JOONESTAMINE ARVUTIL EDASIJÕUDNUTELE (3D) (16 t) 14.—26.11
SALVRÄTITEHNIKAD (*DECOUPAGE*) (4 t) 14.11
SUSHIKOOLITUS ALGAJATELE (4 t) 21.11
ALKOHOLIVABADE KOKTEILIDE JA SEGUJOOKIDE VALMISTAMINE (4 t) 28.11

SOOVIJATELE KLASSIRUUMIDE RENT!
Info ja registreerumine tel 433 3095, 5303 7346, e-post koolitus@vykk.vil.ee
VÜKK-i täiskasvanute koolituskeskus, Leola t 15-a, 71020 Viljandi

RUUKKI PARTNER
Vaksali t 17, Viljandi · Tel 5331 4701, 436 0285
E-post viljandi@katuseabi.ee
E–R 8–17

- Vihmaveesüsteemid
- Katuseprofiilid
- Plekksepatööd
- Sileplekid, katuseredelid

RÜMENA KATUS AS

EESTI METSANDUSETTEVÕTE AASTAST 2001
EESTI METSNIK
Metsameister üle Eesti

Hooldusraided
Uuendusraided
Raietööd ja transport

Metsamaa ost
Kasvava metsa ost
Metsamaterjali ost

Metsaomaniku nõustamine

TEIE METSAMEISTER *Eesti Metsnik*

info@eestimetsnik.ee tel 50 700 45 www.eestimetsnik.ee